

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^e JAARGANG

WOENSDAG 5 SEPTEMBER 1934

No. 975

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; L. H. Mansholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Jan Schilthuis; Prof. Mr. F. de Vries. Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart. Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk. Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam. Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

INHOUD.

	Blz.
EEN KRITISCHE BESCHOUWING VAN DE PRODUCTIEQUOTA DER TINRESTRICTIE-OVEREENKOMSTEN door Ir. L. Leger	784
Richtlijnen bij de werkverschaffing door Meyer de Vries	787
De tarveconferentie en de graanmarkt door A. P. Schilthuis	788
De Dollarclause van de leening van de Vereingde Stahlwerke door Dr. R. Levy	790
De Indische middelen over Mei 1934	791
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Australië en Lancashire door Prof. Dr. P. Geyl	792
Raming van de Europeesche bietsuikerproductie 1934/35 door Dr. Gustav Mikusch	793
De Duitse graanpolitiek door Prof. Dr. Käthe Bauer-Mengelberg	794
AANTEEKENINGEN:	
De uitgaven van werklooze gezinnen in den Haag	796
Credietverleening aan de Amerikaansche industrie	797
MAANDCIJFERS:	
Emissies in Juli 1934	797
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	797
Overzicht van de Indische middelen	798
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.	798
STATISTIEKEN	799—802
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

4 SEPTEMBER 1934.

De onzekerheid over de toekomst van het Pond Sterling heeft op de geldmarkt eenige terughoudendheid tengevolge gehad; de geldkoersen bleven onveranderd. Wissels op korten termijn waren eerder gezocht; voor beleggingen van langeren duur zag men de markt liever aan, zoodat er maar weinig afdoeningen tot stand kwamen. Drie-maands bankaccepten $\frac{5}{16}$ pCt. Callgelden overwegend aangeboden op $\frac{1}{4}$ pCt. Prolongatie onveranderd 1 pCt.

* * *

Deze week heeft het Pond zijn daling voortgezet. Zoo lang men niet weet, wat men voor heeft met het Pond, dat op onze deviezenmarkt zulk een belangrijke plaats inneemt, zal de nerveuze ongerustheid, die hier de afgelopen week heerschte, wel niet verminderen. In Londen heeft de contrôle slechts nu en dan ingegrepen; van 75% is de Fransche Franc daar op 74.75 gekomen. Daar de Franc hier uiteindelijk slechts weinig veranderde — 9.74—9.74½—9.73½ — is het Pond hier dus verder teruggelopen; het kwam van 7.39 op 7.28, na voorbijgaand 7.25 te hebben genoteerd. De Dollar is van 1.46 op 1.45% gekomen; waar dit het ongeveer goudinvoerpunt is, zal de Dollarkoers wel op dit niveau blijven hangen. De £/\$ koers is van 5.05½ op 5.— gekomen, een oogenblik werd zelfs 4.98½ genoteerd; opnieuw doen geruchten de ronde, dat men de oude pariteit van ongeveer 4.87 zal trachten te bereiken. In dat geval zal de Ponden koers nog een flink stuk terug moeten gaan. De verschillende met Duitschland getroffen regelingen en de niet bepaald geruststellende berichten, die van over de grens tot ons komen, hebben op den Markenkoers niet den minsten invloed gehad; integendeel is de koers van 57.50 tot 57.80 verbeterd, na in het midden der week tot 58.10 te zijn gestegen. Registermarken liepen nog wat verder terug. Belga's 34.68—34.64, voortdurend eerder aangeboden. Flauw waren Finsche Marken, die op 3.20 werden gedaan. Ook de overige Noordelijke deviezen lagen natuurlijk lager in de markt. Canadeesche Dollars 1.48%. Argentijnsche Pesos ca. 40. Yen 43½. Rupees 54½.

Termijnponden en Dollars waren een fractie lager; een- en drie-maands Ponden noteerden een disagio van $\frac{5}{16}$ en $\frac{1}{8}$ c. Dollars waren $\frac{3}{16}$ en $\frac{1}{8}$ c. onder kassa. Termijnfranken waren rond pari.

Op de goudmarkt viel nog steeds eenige vraag te bespeuren; er was weder een groot buitenlandsch koper. De goudprijs in Londen is onder den invloed van den vasten Francskoers aldaar sterk opgelopen en kwam gisteren zelfs op 141/7, hier werd f 1.652 genoteerd. Zeer gezocht waren Eagles en Sovereigns, hoofdzakelijk voor Oostelijke rekening; de prijzen waren 2.49 en 12.13. Het aanbod van deze munten was heel klein. Marken bankpapier noteerden ca. 53.

EEN KRITISCHE BESCHOUWING VAN DE PRODUCTIE-QUOTA DER TINRESTRICTIE-OVEREENKOMSTEN.

Over het algemeen is men zoowel in Indië als hier te lande goed te spreken over de resultaten van de contractueele beperking van de tinproductie door de belangrijkste productielanden. Dit blijkt uit de daarover gepubliceerde officiële mededeelingen, zooals die voorkomende in de rede van den Gouverneur-Generaal, waarmede de jongste zitting van den Volksraad werd geopend, alsmede uit de over deze kwestie verschijnende berichten in de pers. Naar mijn meening is een dergelijk gunstig oordeel niet gemotiveerd. Noch de deelname aan de gedwongen productiebeperking zelf, noch de basis, waarop daarin door Nederlandsch-Indië wordt geparticipeerd, acht ik in het belang van dat land. Tegenover de argumenten, die door mij tegen de tinrestrictie zelf kunnen worden aangevoerd, zullen de voorstanders daarvan wellicht even deugdelijk klinkende andere argumenten kunnen stellen, waarbij dan niet de feiten, doch de persoonlijke visie, die men daarop heeft en het overredingsvermogen, waarover wordt beschikt, tot het vormen van een opinie zullen voeren. Dat is echter niet het geval bij een controverse omtrent de basis van deelname: hier spreken de cijfers een zoo duidelijke taal, dat er mijns inziens geen plaats blijft voor twijfel.

Alvorens tot een bespreking van de bases van deelname over te gaan, zullen wij in het kort aangeven, welk belang het Gouvernement van Ned.-Indië bij de tinindustrie heeft.

De Staat is eigenaar van de Gouvernementsontginningen op het eiland Banka, die door het landsbedrijf, de Bankatinwinning in eigen beheer worden bewerkt. Bovendien is de Staat sinds 1924¹⁾ voor ½ deel eigenaar van het gemengde bedrijf G.M.B. (Gemeenschappelijke Mijnbouwmaatschappij Billiton),

¹⁾ Voor dat jaar was de Billiton Maatschappij concessionaris en had het Land recht op ½ van de winst.

welke maatschappij onder de directie van de Billiton Maatschappij, eigenares van het resteerende ½ deel, de ertsafzettingen op Billiton ontgint. Als aandeelhouder in de Nederlandsch-Indische Tin Exploitatie Maatschappij (Nitem) is het Gouvernement mede geïnteresseerd in de weinig belangrijke ontginningen op de eilanden Karimoen en Koendoer, die in de Riouw Archipel liggen. Van de Singkep Tin Maatschappij²⁾, die het eiland Singkep, mede in de Riouw-Archipel gelegen, op tin exploiteert, ontvangt het Gouvernement een jaarlijksche mijncijns, waarvan het bedrag afhankelijk is van den opbrengst van het product, terwijl er tenslotte een uitvoerrecht wordt geheven van het tin en tinerts, afkomstig van Banka en Billiton (Singkep, dat om praktische redenen buiten het Nederlandsch-Indische tolgebied ligt, is hiervan vrijgesteld, evenals van het betalen van invoerrechten), welk uitvoerrecht de laatste jaren f 35.— per kilogramton heeft bedragen.

In den volgenden staat (1) zijn voor de periode 1921—1930 eenige belangrijke gegevens van het Landsbedrijf der Bankatinwinning, van de G.M.B. en van het Singkepbedrijf opgenomen. De gegevens voor Banka zijn ontleend aan de jaarverslagen van dat bedrijf, die voor Billiton en Singkep aan de jaarboeken van het Mijnwezen in Nederlandsch-Indië.

Uit dezen staat blijkt het groote financiële belang, dat het Gouvernement van Nederlandsch-Indië bij de tinindustrie heeft. Immers hebben de zuivere, directe inkomsten daaruit voor de periode 1921—1930 gemiddeld bijna 36 miljoen gulden per jaar bedragen, waarbij nog een bedrag van rond 1 miljoen gulden per jaar moet worden gevoegd voor de ontvangsten aan uitvoerrecht op tin of tinerts van Banka en Billiton. De ontvangsten aan invoerrechten, die van de bedrijven op Banka en Billiton worden geheven, benevens die aan vennootschapsbelasting voor Billiton

²⁾ Deze maatschappij is intusschen opgenomen in de G.M.B.

Staat 1.

Eenige gegevens van de tinertsproducenten Banka, Billiton en Singkep voor de periode 1921—1930.

	1921/ 1922 ¹⁾	1922/ 1923	1923/ 1924	1924/ 1925	1925/ 1926	1926/ 1927	1927/ 1928	1928/ 1929	1929	1930	1921/22 - 1930	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Total.	Gem.
Banka.												
1. Productie in long tons (1016 kg)	14.675	16.731	17.208	19.283	20.441	19.823	21.504	21.485	19.930	21.595	192.675	19.268
2. Percentage der wereldproductie..	13,2	12,9	13,3	13,8	13,9	13,7	13,5	12,1	10,4	12,4	—	12,8
3. Verkocht in long tons	13.864	19.957	19.596	18.982	19.649	22.453	20.850	21.680	15.422	16.661	189.114	18.911
4. Opbrengst afgerond in 1000 gld...	25.715	36.770	48.234	55.555	60.733	76.829	68.898	57.083	37.502	29.136	496.454	49.645
5. Winst afgerond in 1000 gulden (na aftrek afschrijving en 6% rente op het geïnvesteerde kapitaal)	3.308	11.617	27.352	38.184	43.206	56.243	49.279	36.679	21.428	10.453	297.749	29.775
Billiton.												
1. Productie in long tons	8.051	11.825	11.009	11.408	9.898	11.309	11.852	12.982	13.061	10.618	112.013	11.201
2. Percentage der wereldproductie..	7,2	9,0	8,5	8,2	6,8	7,8	7,5	7,3	6,8	6,1	—	7,4
3. Financiële baten voor den Staat afgerond in 1000 gulden.	—	1.330	3.649	2.176	10.937	7.899	13.001	10.368	7.500	4.000	60.861	6.086
Singkep.												
1. Productie in long tons	708	661	816	815	707	608	717	1.074	1.202	1.144	8.452	845
2. Percentage der wereldproductie..	0,6	0,5	0,6	0,6	0,5	0,4	0,5	0,6	0,6	0,7	—	0,6
3. Financiële baten voor den Staat afgerond in 1000 gulden.	42	73	93	108	113	177	159	162	154	123	1.205	121
Totaal.												
Productie	23.434	29.217	29.033	31.506	31.046	31.740	34.073	35.541	34.193	33.357	313.140	31.314
Percentage wereldproductie	21,—	22,4	22,4	22,6	21,2	21,9	21,5	20,0	17,8	19,2	—	20,8
Financiële baten voor den Staat afgerond in 1000 gulden.	3.350	13.020	31.094	40.468	54.256	64.319	62.439	47.209	29.082	14.576	359.815	35.982

¹⁾ De gegevens hebben betrekking op de exploitatiejaren der bedrijven. Deze liepen op Banka tot het jaar 1929 van 1 Maart tot ultimo Februari, op Billiton van 1 Juni tot ultimo Mei, op Singkep van 1 Juli tot ultimo Juni.

²⁾ Vanaf 1930 werd voor Banka het exploitatiejaar gelijk gemaakt aan het kalenderjaar. In het overgangsjaar 1929 bevatte het exploitatiejaar dus slechts 10 maanden, namelijk van 1 Maart tot ultimo December. De productie van dat exploitatiejaar bedroeg in werkelijkheid slechts 16.608 long ton. Voor de vergelijking met de andere producenten is in den staat voor de productie 1929 daarom 12/10 maal dit bedrag genomen.

³⁾ De werkelijke productie voor de tienjarige periode (ten rechte 9 jaar en 10 maanden) bedroeg 189.353 long ton en was dus vrijwel gelijk aan de in die periode verkochte hoeveelheid.

en Singkep zijn dan nog buiten beschouwing gelaten.

Het is dan ook zeer begrijpelijk, dat het Gouvernement van Nederlandsch-Indië de pogingen, die reeds vanaf 1927 werden ondernomen om den verkoopprijs op peil te houden, met belangstelling volgde.

Het verloop der gevoerde onderhandelingen met de diverse geïnteresseerden en de daaruit resulterende tinrestrictie-overeenkomst van 1930 zijn de lezers uit vroegere publicaties van dit weekblad bekend.

Voor de 4 contracteerende landen werd daarbij een productiequotum vastgesteld, zijnde een voor ieder hunner gelijk percentage van een voor elk dezer landen aangenomen *basisproductie*. Het percentage zou naar gelang der omstandigheden worden gewijzigd.

Het is duidelijk, dat de vaststelling der basisproducties, dus het aandeel dat elk land in de totale toegestane productie krijgt, voor de betrokkenen van het grootste belang is. Hoe hoger de basisproductie van één der deelnemers ten opzichte van de drie andere wordt vastgesteld, hoe groter zijn aandeel in de totaalproductie wordt. Het is dan ook zeer goed te begrijpen, dat bij de onderhandelingen de belanghebbenden de voor hen meest gunstige basis trachtten te verkrijgen. Vooral Malakka hield hardnekkig vast aan de voor haar zeer voordeelige basis, gegrond op de producties van 1929. Ook Bolivia en Nigerië waren om gelijke redenen zeer geporteerd voor een quota-verdeeling op de basisproducties van genoemd jaar. In tegenstelling daarmee, wilde het Gouvernement van Ned.-Indië deze verdeelingsbasis voor de Bankatwinning niet aanvaarden. Als grondslag werd de gemiddelde productie der achtjarige periode 1921/1929 voorgesteld. De motiveering hiervan is te vinden in de lezing over tinrestrictie van Ir. D. de Jongh Wzn., den toenmaligen Directeur van Gouvernementsbedrijven, die de onderhandelingen voor de Nederlandsch-Indische Regeering ten behoeve der Bankatwinning voerde, gehouden voor de afdeling Mijnbouw, tak Nederlandsch-Indië van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, op 27 Februari 1933, van welke lezing een verslag is opgenomen op blz. 167 en volgende van „De Ingenieur” van 26 Mei 1933. Op blz. 168 komt het volgende voor:

„In den zomer van 1930, tijdens zijn buitenlandsch verlof, voerde spreker onderhandelingen in Europa. Het succes was niet groot, het scheen of Ned.-Indië zijn eigen weg zou moeten gaan, nl. vechten met den lagen kostprijs van Bangka als steun. Enkele dagen voor zijn vertrek naar Indië, eind November 1930, werd hem gevraagd om naar Londen te komen om nogmaals besprekingen te voeren, thans in tegenwoordigheid van den High Commissioner van de F.M.S. De discussie nam één dag in beslag, maar was verrassend, wat de resultaten betreft. Met algemeene stemmen werd nl. tot restrictie besloten, terwijl ook de quota voor 1931 reeds werden vastgesteld! De verdeling der quota gaf moeilijkheden. Ned.-Indië wenschte geen opdrijving van den tinprijs, doch stabilisatie; voorts moest aan Bangka een zoodanig quotum worden toegekend als overeenkwam met zijn situatie. Ondanks de lage kostprijzen en de groote ertsreserve had Bangka toch in de laatste jaren de productie niet opgevoerd; zulks in tegenstelling met Malakka en Bolivia, die daardoor de crisis in de hand hebben gewerkt. . . . Aangezien Malakka in deze laatste jaren zijn productie sterk had opgevoerd, terwijl die van Bangka vrijwel stationnair was gebleven, wenschte de vertegenwoordiger van Ned.-Indië de productie van het enkele topjaar 1929 niet als basis voor de quota-verdeeling te gebruiken, maar stelde voor het gemiddelde van de productie der laatste 8 jaren te nemen.”

Ofschoon het door den Regeeringsonderhandelaar voor Banka verlangde aandeel belangrijker groter was, dan wat oorspronkelijk door de anderen was voorgesteld, was ook dit aandeel naar mijn meening nog aanzienlijk lager, dan hetgeen op billijke en rationeele gronden kon worden geëischt. Deze meening is gebaseerd op onderstaanden staat (2) bevattende de producties der contracteerende landen, benevens de wereldproducties en verkoopprijzen voor de periode 1922/1929. Duidelijk is daaruit te onderkennen, dat eerst sedert het jaar 1926 een belangrijke vermeerdering van de wereldproductie heeft plaats gevonden. Vanaf dit jaar bewoog zich ook de verkoopprijs in dalende richting. Uit den staat kan men tevens onderkennen, welke van de 4 landen, waartusschen de overeenkomst werd gesloten, daartoe hebben bijgedragen en in welke mate; de cijfers voor de drie Indische producenten geven een nadere specificatie van het productieverloop van Ned.-Indië:

Er blijkt nu, dat vanaf 1926 tot 1929 de productie

Staat 2.
Vergelijking der producties van de 4 contracteerende landen voor de periode 1922—1929.

1	Productie in long tons -								Productie 1929 vergeleken met 1926	
	2	3	4	5	6	7	8	9	Totale vermeerdering	in procenten
Malakka	37.223	39.376	46.055	48.071	47.724	54.284	64.615	69.366	+ 21.642	+ 45,35
Bolivië	31.616	29.767	31.610	32.224	30.060	35.808	41.410	46.338	+ 16.278	+ 54,14
Nigerië	5.123	5.860	6.200	6.256	7.417	8.056	9.132	10.734	+ 3.317	+ 44,17
Nederl.-Indië . .	29.278	29.138	31.558	32.749	33.006	33.934	34.943	35.730	+ 2.724	+ 8,25
Tot. der 4 landen	103.240	104.141	115.423	119.300	118.207	132.082	150.100	162.168	+ 43.961	+ 37,19
Tot. wereldprod.	130.506	129.067	139.911	146.582	144.877	159.000	177.000	192.000		
Gemid. verkoopprijs in gld. 2)	1925	2441	3004	3152	3514	3488	2743	2462	Productie 1929/30 vergeleken met 1926/27	
	1922/23	1923, 24	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28	1928/29	1929/30	Totale vermeerdering	in procenten
Banka	16.731 (16.766)	17.208 (17.272)	19.283 (19.316)	20.441 (21.564)	19.823 (20.615)	21.504 (21.417)	21.485 (21.124)	19.930 (20.826)	+ 107	+ 0.54
Billiton	11.825 (11.849)	11.009 (11.049)	11.408 (11.426)	9.898 (10.441)	11.309 (11.760)	11.852 (11.804)	12.982 (12.764)	13.061 (13.648)	+ 1752	+ 15.49
Singkep	661 (663)	816 (817)	815 (816)	707 (744)	608 (631)	717 (713)	1.074 (1.055)	1.202 (1.256)	+ 594	+ 97.70

Algemeene noot. De cijfers van het bovenste gedeelte van dezen staat, die betrekking hebben op kalenderjaren zijn ontleend aan: „Tin World Statistics 1932”; die van het benedengedeelte, welke de producties der exploitatiejaren vermelden (zie noot 1 van staat 1) zijn gecompileerd uit de jaarverslagen der Bankatwinning en de Jaarboeken van het Mijnwezen in Nederlandsch-Indië. Ofschoon de cijfers dus niet precies op dezelfde tijdvakken betrekking hebben, zijn ze toch wel geschikt voor vergelijking. De getaxeerde kalenderjaarproducties, berekend uit die der exploitatiejaren, zijn tusschen haakjes bijgevoegd.

1) Zie noot 2 staat 1.

2) De gemiddelde prijs is die van Standard tin (99,75 pCt. zuiver), dat contant te Londen is verkocht. Het Pond Sterling is voor f 12,07 in rekening gebracht.

van Malakka met ruim 45 pCt. is vermeerderd, die van Bolivia met 54 pCt., van Nigerië met 44 pCt. en van Ned.-Indië met slechts ruim 8 pCt., terwijl op Banka zelfs in het geheel geen toeneming van de productie plaats vond.¹⁾

Voor het vaststellen van de verdeelingsbasis zou het nu op billijkheidsgronden voor de hand hebben gelegen, dat de deelnemers eerst het door de opvoering der productie veroorzaakte overschot zouden hebben doen verdwijnen en wel in dezelfde mate als ze tot het ontstaan daarvan hadden bijgedragen, terwijl een eventuele nog verdergaande beperking pondspondsgewijs over deze landen zou moeten worden verdeeld. Deze voor alle deelnemers billijke en tevens rationeële restrictie der productie zou zijn verkregen, indien als basisproducties voor de vast te stellen quota de producties van het jaar 1926 waren aangenomen.

Uit het bovenaangehaalde citaat blijkt, dat Malakka aan de verdeling op basis van 1929 vasthield. Wijl de onderhandelingen hierop dreigden te stranden, stonden tenslotte Bolivia en Nigerië een gedeelte van de hen toegedachte quota aan Nederlandsch-Indië af, terwijl Billiton weer een gedeelte van haar quotum aan Banka en Singkep afstond. Waar het Gouvernement voor ⅔ eigenaar is van het Billitonbedrijf, komt deze concessie aan Banka slechts voor een gedeelte ten voordeele van Nederlandsch-Indië.

Voor de restrictieperiode 1 Januari 1934 tot ultimo 1936 werd in November 1933 een nieuwe verdeelingsbasis vastgesteld. Deze is voor Ned.-Indië niet alleen ongunstiger dan die van de eerste overeenkomst, doch zelfs nog ongunstiger, dan de voor de eerste overeenkomst door Malakka, Bolivia en Nigerië voorgestelde en door het Ned.-Indische Gouvernement afgewezen basis der producties van 1929. Tevens werd de concessie van Billiton aan Banka ingetrokken, zoodat dit laatste bedrijf er wel zeer onvoordeelig is afgekomen.

Voor de onderkenning van de beteekenis van deze verschillende bases voor de vier contracterende landen is de volgende staat (3) samengesteld, die een opstelling bevat van de percentages in de totaal-productie der vier landen, bij de hierboven besproken verdeelingen.

Uit dezen staat is te zien, dat bij een ongewijzigde aanname van de basis 1929 Nederlandsch-Indië ten opzichte van de door mij billijk geachte basis 1926, 5.89 pCt. van het totale quotum der vier landen zou zijn tekortgekomen, waarvan 4.60 pCt. voor rekening van de Bankatwinning en 1.54 pCt. ten nadeele

¹⁾ De productievermeerdering van Singkep, welke percentages zeer groot is, is in verband met den geringen omvang van het bedrijf niet van beteekenis.

Staat 3.
Percentages van de totaalproductie der 4 landen bij de verschillende verdeelingen.
(Kolommen 2, 3 en 4 afgeleid uit staat 2).

	Percentages van 1926 (billijke basis)	Percentages van 1929 (v.stel Malakka)	Percentages van 1921/29 (v.stel de longh)	Vastgestelde percent. der overeenk. voor 1931-1933	Vastgestelde percent. der 2e overeenk. voor 1934-1936	Versch. tussch. percent. der overeenk. en die van 1926	Versch. tussch. percent. der 2e overeenk. en die van 1926
1	2	3	4	5	6	7	8
Malakka	40,37	42,77	40,48	42,77	43,43	+ 2,40	+ 3,06
Bolivië	25,42	28,57	27,75	27,19	28,07	+ 1,77	+ 2,65
Nigerië	6,28	6,62	5,85	6,32	6,57	+ 0,04	+ 0,29
Nederl.-Indië	27,93	22,04	25,92	23,72	21,93	- 4,21	- 6,00
waarvan:							
Banka	17,44	12,84	15,81	15,12	12,97	- 2,32	- 4,47
Billiton	9,95	8,41	9,44	7,75	8,96	- 2,20	- 1,53
Singkep	0,54	0,79	0,67	0,85		+ 0,31	

¹⁾ Door de overneming van het Singkep-bedrijf door de G.M.B. zijn de quota voor deze twee bedrijven thans samengevoegd.

van Billiton zou komen, terwijl Singkep 0.25 pCt. boven het aan dit bedrijf toekomend aandeel zou ontvangen. Ten opzichte van de door den Indischen vertegenwoordiger geëischte basis bedroeg dit nadeelig verschil voor Indië 3.88 pCt., voor Banka 2.97 pCt., voor Billiton 1.03 pCt., terwijl Singkep 0.12 pCt. boven het haar toekomende zou ontvangen.

Het bij de eerste overeenkomst definitief vastgesteld percentage voor Ned.-Indië is niettegenstaande de concessies van Bolivia en Nigerië toch nog 2.20 pCt. lager dan hetgeen de Indische Regeeringsvertegenwoordiger verlangde, waarvan 0.69 pCt. ten laste van Banka komt. Tenslotte zijn de verschillen tusschen de bij de beide overeenkomsten vastgestelde percentages en die zouden moeten zijn toegekend op grond der producties van 1926 in de kolommen 7 en 8 van staat 3 opgenomen.

Men ziet tevens uit dezen staat, dat aan Malakka, dat bij de eerste overeenkomst reeds het door haar geëischte aandeel kreeg, bij de tweede overeenkomst nog eens extra 0.66 pCt. werd toegewezen. Ook Bolivia en Nigerië kwamen in een betere positie, alles ten koste van Nederlandsch-Indië en voornamelijk van Banka. Toch geven de producenten van Malakka nog wel eens uiting aan de klacht, dat door de getroffen regelingen Ned.-Indië is bevoordeeld ten koste van de andere deelnemers, in het bijzonder van Malakka!

In onderstaanden staat (4) is nu een overzicht opgenomen van de basisproducties, die bij de beide overeenkomsten zijn gebruikt en van de quota, die daaruit voor de verschillende deelnemers zijn voortgevloeid. De gegevens van 1931/1933 zijn ontleend aan

Staat 4.

Overzicht der basisproducties en der opvolgende jaarquota, voor zoover op 1 Juni 1934 reeds bekend.

1	Basisprod. in long tons aange-nom. bij eerste overeenk. t. vast-stelling d. quota	Opvolgende jaarquota in long tons vastgesteld uit de in kolom 2 opgenomen basisproducties						Basisprod. in long tons aange-nom. bij tweede overeenk. t. vast-stelling d. quota	Opvolgende jaarquota in long tons vastgesteld uit de in kolom 9 opgenomen basisproducties		
		1e periode pl. 77.75 %	2e periode plm. 65.5 %	3e periode plm. 66 %	4e periode plm. 44 %	5e periode pl. 33.34 %	6e periode pl. 33.34 %		7e periode 40 %	8e periode 50 %	9e periode 55 %
		Mrt.-Mei 1931	Jan.-Dec. 1931	Jan.-Mei 1932	Juni 1932	Juli-Dec. 1932	Jan.-Dec. 1933		Jan. 1934	April-Mei 1934	Juni 1934
		3 mnd.	7 mnd.	5 mnd.	1 maand	6 mnd.	12 mnd.		3 mnd.	2 mnd.	- mnd.
Malakka	69.366	53.928	45.372	38.952	30.396	23.124	23.124	71.940	28.776	35.970	39.567
Bolivië	44.090	34.260	28.824	24.756	19.320	14.688	14.688	46.490	18.596	23.245	25.570
Nigerië	10.248	7.992	6.732	5.784	4.512	3.432	3.432	10.890	4.356	5.445	5.990
Nederl.-Indië ²⁾	38.464	29.916	25.164	21.612	16.872	12.828	12.828	36.330	14.532	18.165	19.981
Totaal voor de 4 landen	162.168	126.096	106.092	91.104	71.100	54.072	54.072	165.650	66.260	82.825	91.108
Banka	24.524	19.070	16.049	13.780	10.753	8.176	8.176	21.482	8.593	10.741	11.815
Billiton	12.572	9.776	8.223	7.063	5.512	4.191	4.191	14848	5.939	7.424	8.166
Singkep	1.368	1.064	895	769	600	456	456				
Totaal voor Ned.-Indië ²⁾	38.464	29.910	25.167	21.612	16.865	12.823	12.823	36.330	14.532	18.165	19.981

¹⁾ Zie noot 1 bij staat 3.

²⁾ De geringe verschillen zijn vermoedelijk door afronding ontstaan.

„Quins Métal Handbook and Statistics 1933” en aan het jaarverslag van de Bankatwinning over 1933, terwijl die voor 1934 zijn gecompileerd uit de in dagbladen en tijdschriften verschenen mededeelingen.

In een volgend artikel zullen de financiële consequenties voor Nederlandsch-Indië, voortvloeiend uit het hiervoren geschetste ongunstige resultaat der onderhandelingen, nader in beschouwing worden genomen.

Juli 1934.

Ir. L. LEGER.

RICHTLIJNEN BIJ DE WERKVERSCHAFFING.¹⁾

Bij de toepassing van de werkverschaffing in de praktijk, moeten in hoofdzaak vier zaken in acht worden genomen, 1e. de beoordeeling van de plaatsing; 2e. de beoordeeling van de objecten, waaronder begrepen de soort van de objecten en de subsidiëering ervan; 3e. de arbeidsvoorwaarden en 4e. de wijze van uitvoering.

Daar werkverschaffing een vorm van hulpverlening is aan hen, die tegen hun wil niet zelf arbeid kunnen vinden en ook niet in staat zijn met eigen middelen door het leven te komen, kan niet een ieder voor plaatsing in aanmerking komen.

Bij de steunregeling berust de beslissing of iemand al dan niet voor steunuitkeering in aanmerking komt, bij Burgemeester en Wethouders. De wijze van beoordeeling, de vaststelling van de steunuitkeering en de regeling van controle, geschieden aan de hand van vele wel-omschreven regelen.

Ten aanzien van de plaatsing bij de werkverschaffing kan niet, omdat het hier gaat om het verrichten van arbeid, zoo minutieus alles worden geregeld als bij de steunverlening. Toch geschiedt ook hier de voorbereiding heel precies. In het algemeen gelden de volgende regelen.

Elk geval wordt afzonderlijk beoordeeld. Door alle inspecties wordt gelet op gezinsinkomsten van den aanvrager en het gezin waartoe hij behoort, de grootte van de vaste uitgaven (woninghuur, c.q. aflossing en rente hypotheek), alsmede op de samenstelling en den aard van het gezin. Verder wordt aandacht geschonken aan het door den aanvrager en zijn gezin verdiende loon.

Er zijn enkele algemeene voorschriften, waarmede bij de beoordeeling van plaatsing door de inspectie, rekening wordt gehouden. Zoo mag een aanvrager, die na 1 Januari 1933 tijdens zijne werkloosheid is gehuwd, niet tewerkgesteld worden, alvorens hij drie maanden in het vrije bedrijf heeft gewerkt. Ook als hij, gehuwd zijnde, den 23-jarigen leeftijd nog niet heeft bereikt, mag hij niet geplaatst worden.

Bona-fide kostgangers mogen geplaatst worden en wel 3 weken van de 5.

De tewerkgestelden mogen na het beëindigen van hun 65ste levensjaar, niet meer geplaatst blijven.

De aanvraag tot plaatsing zenden B. en W. door aan den betrokken inspecteur, die namens den Minister van Sociale Zaken op het verzoek beslist en aangeeft, of aanvrager ononderbroken, 2, 3 of 4 dagen per week, om de andere week — dus al naar gelang van behoefte enz. — mag worden geplaatst. Over bijzondere gevallen, beslist de Minister; eveneens in „beroeps” kwesties.

* * *

Een gemeente, welke een object van werkverschaffing met Rijkssubsidie wenscht uit te voeren, zendt een aanvraag daartoe in. De inspecteur en zoo noodig

¹⁾ Zie ook de artikelen van den heer Meyer de Vries over „Werkverschaffing in Nederland”, „Ontginningsmaatschappijen en Werkverschaffing” en „Groote Werkverschaffingsobjecten” in E.-S.B. van 18 Juli, 25 Juli en 1 Aug. jl. (Red.).

andere instanties, onderzoeken de aanvraag en de Minister neemt dan een beslissing.

Wordt gunstig op de aanvraag beslist, dan zegt de Minister aan B. en W. een bepaald procentelijk subsidie toe in de loonen, uit te betalen aan de bij het werk te plaatsen werkloozen, alsmede eenzelfde percentage in de kosten der te plakken rentezegels, het regenverlet en in drie vierde deel der premie, verschuldigd ingevolge de Ziektewet. Betreft het een werk uitgaande van een andere corporatie dan de gemeente (waterschap, vereeniging, particuliere ontginner, enz.), dan geven Rijk en gemeente samen wat men noemt een „Overheidssubsidie”, die, al naar omstandigheden, wisselt van 50 pCt. tot 100 pCt. der loonen en daarmede gelijk te stellen kosten. Voor materialen e.d. wordt geen subsidie verleend, ook niet aan de gemeenten.

Aan subsidie-toezeggingen worden in het algemeen de volgende voorwaarden verbonden:

Alleen werklooze hoofden van gezinnen en kostwinners (één uit een gezin) en bona-fide kostgangers, aangewezen na verkregen toestemming van de betrokken inspectie voor de werkverschaffing, mogen worden tewerkgesteld.

Er moet steeds zooveel mogelijk in accoord worden gewerkt, tegen een zoodanig loon, dat bij flink werken een ook weer voor elke gemeente afzonderlijk aangegeven bedrag per uur kan worden verdiend.

Het loon in het vrije bedrijf wordt bij de bepaling van de loonnorm voor de werkverschaffing, steeds nauwkeurig nagegaan. De drang om naar den arbeid van het vrije bedrijf te gaan, moet blijven domineeren. Het tarief bij de werkverschaffing — de ervaring heeft geleerd, dat prestatie-arbeid bij de heterogene samenstelling van de groepen der tewerkgestelden onmisbaar is, — wordt door de leiding steeds zóó bepaald, dat een arbeider die flink aanpakt, per uur gemiddeld de norm kan halen, die voor de desbetreffende gemeente is bepaald.

Een volgende bepaling zegt, dat bij verzuim wegens regen, de eerste drie uren per week niet mogen worden vergoed, de volgende regenen met 80 pCt. van de voor elke gemeente vastgestelde loonnorm.

Met de algemeene controle op de werkverschaffing wordt de Ned. Heide Mij. te Arnhem belast, wanneer het betreft een werk, dat wordt uitgevoerd met dagelijkse leiding van eigen personeel. Het gemeentebestuur, bestuur van het waterschap, enz., dat een werkverschaffing met subsidie heeft opgezet, kan echter geheel naar eigen inzicht de dagelijkse wijze van uitvoering kiezen, dus eigen personeel, aanbesteding, Ned. Heide Mij., enz.

De premie, welke voor het eveneens weer voor elke gemeente afzonderlijk vastgestelde dagloon ingevolge de Ziektewet verschuldigd is, moet voor een vierde deel op de arbeiders worden verhaald.

Aangezien werkverschaffing hulpverlening is, worden naast het loon vergoedingen voor regenverlet, verzuim op feestdagen, voor loopverlet, e.d. gegeven. Zouden dergelijke vergoedingen niet uitgekeerd worden en regende het b.v. 20 uur per week in den werktijd, dan ging de tewerkgestelde met slechts 30 maal het uurloon naar huis, waardoor toch weer aanvullende hulp noodig was.

* * *

Den laatsten tijd las men nog al eens in de bladen, dat een gemeente werkloozen wilde laten werken voor den steun. In wezen gaat het hier om niets nieuws. Werkverschaffing is niets anders dan een vorm van steunen. Bij werken voor den steun is er echter een nauw contact tusschen het steunbedrag en hetgeen voor den te verrichten arbeid wordt uitgekeerd.

Dit systeem wordt in eenigszins gewijzigden vorm al jaren bij de werkverschaffing toegepast, door bij den duur der tewerkstelling — 1, 2, 3, 4, 5 of 6

dagen per week — met het behoefte-element te rekenen.

Werken voor den steun geeft geen besparing op uitgaven voor materialen, noch op die voor toezicht, hetwelk sterker moet zijn dan bij gewone werkverschaffing, alwaar tarief c.q. accoordwerk, de boventoon heeft. Besparing wordt alleen verkregen op het bedrag, dat de gesteunde krijgt en de sociale verzekering, welke hier, in tegenstelling met de werkverschaffing, waar er wettelijke voorschriften zijn, niet van toepassing is.

De Minister van Sociale Zaken heeft enkele algemeene regelen voor het werken voor den steun gegeven.

Voor het verrichten van arbeid voor het steunbedrag, zoo heeft de Minister bepaald, komen uitsluitend zij in aanmerking, die in de goedgekeurde steunregeling zijn opgenomen. Echter mag slechts subsidie worden berekend voor hen, die behooren tot de groepen, waarvoor door den Minister de subsidie-regeling is geldig verklaard.

De steunregeling in vollen omvang, ook wat betreft de controle-maatregelen, onder meer het stempelen, blijft tijdens de dagen, waarop geen tegenprestatie wordt geleverd, onverzwakt van kracht. (In Den Haag behoefde aanvankelijk tijdens de dagen dat niet gewerkt werd, niet gestempeld te worden.)

De Minister beveelt aan, het bedrag, dat aan de hand van de steunregeling aan de gesteunden, die tegenprestatie moeten leveren, wordt uitgekeerd, met b.v. 10 pCt. te verhoogen, als kleine tegemoetkoming in de kosten van slijtage van kleding en schoeisel en voor de noodige voeding. Wanneer dus volgens de steunregeling aan een gesteunde f 8 moet worden uitbetaald en als tegemoetkoming wordt de hiervoren bedoelde 10 pCt. extra uitgekeerd, dan wordt deze f 8 mitsdien gebracht op f 8.80. Daarna heeft over het alsdan verkregen totaalbedrag deeling plaats door den deeler, welke deeler gelijk is aan het werkverschaffingsloon in de gemeente. Het alsdan verkregen cijfer geeft dan het aantal werkuren.

Indien het wenschelijk is, met het oog op het toezicht, perioden te nemen van volle dagen, omdat anders wellicht gedeelten van dagen moet worden gearbeitet, hetgeen soms bezwaren met zich brengt, bestaat daartegen geen bezwaar.

Als aan het einde der week uit een opgaaf van den ondersteunde blijkt, dat de inkomsten (uit arbeid verkregen) van zijn gezin over de afgelopen week b.v. f 6 hooger zijn geweest, dan over de voorafgaande week, dan zou de uitkeering over de afgelopen week daardoor feitelijk dienen te worden verminderd met $\frac{2}{3}$ van f 6. Nu echter de betrokkene voor den steun heeft gewerkt, kan vermindering van den steun over de afgelopen week niet plaats hebben, doch wordt de korting van f 4 toegepast op den steun van de volgende week, waardoor de tewerkstelling in die week over een kleiner aantal uren plaats heeft.

Zijn de inkomsten van het gezin in de week van tewerkstelling echter gedaald, dan kan naar evenredigheid en in overeenstemming met de bepalingen der steunregeling, over de loopende week, de steun worden verhoogd.

De werken, welke als werkverschaffingsobjecten voor de gesteunden zullen worden aangewezen, moeten vooraf door den Minister van Sociale Zaken worden goedgekeurd. Objecten waarvoor, als zijnde normale onderhoudswerken, gelden op de begroting der gemeente zijn uitgetrokken en welke derhalve als gewone door de gemeente uit te voeren werkzaamheden moeten worden beschouwd, komen niet in aanmerking om onder de hierbedoelde regeling te vallen.

MEYER DE VRIES.

DE TARWECONFERENTIE EN DE GRAANMARKT.

Toen in het vorige jaar, bij het begin van het nieuwe seizoen, bleek dat de tarwe-oogst in Europa buitengewoon groot was en van vorige oogsten nog belangrijke voorraden in overzeesche landen onverkocht waren, hebben vertegenwoordigers van tarwe uitvoerende landen te Londen vergaderd om plannen uit te werken, welke ten doel hadden een verdere prijsdaling te voorkomen en het aanbod zoo te regelen, dat het in overeenstemming zou zijn met de behoefte in invoerende landen. Die behoefte werd geschat en er werd overeengekomen, dat de tarwe uitvoerende landen een voor elk hunner vastgestelde hoeveelheid zouden mogen uitvoeren. In die hoeveelheden is in den loop van het seizoen 1933/34 eenige verandering gekomen, doordat bij voorbeeld Hongarije een gedeelte overnam van de aan Roemenië toegewezen hoeveelheid toen bleek, dat Roemenië minder uit te voeren had dan toegestaan en Hongarije meer.

Argentinië heeft zich per slot van rekening niet aan de afspraak gehouden, omdat de opbrengst van zijn tarwe-oogst, die in December en Januari binnengehaald werd, veel grooter bleek te zijn dan waarop ter tarweconferentie in den zomer was gerekend. Onderhandelingen met andere exportlanden over vergroting van het door Argentinië in het seizoen 1933/34 uit te voeren kwantum hebben geen resultaat opgeleverd en dus heeft Argentinië zich beroepen op de noodzakelijkheid, waarin het verkeerde de afgesproken hoeveelheid te overschrijden en is het voortgegaan in ruime mate tarwe uit te voeren toen die hoeveelheid vóór het einde van het seizoen was bereikt.

De Tarweconferentie heeft de noodzakelijkheid bepleit den uitzaai van tarwe te beperken. Dit is ook werkelijk geschied, doch niet overal als gevolg van den wensch der tarweconferentie. Wel in de Vereenigde Staten, welke ook de voorstellers waren van het beperkingsplan ter conferentie. De regering der Vereenigde Staten heeft geldelijken steun verleend aan de boeren, die minder uitzaaiden, en heeft daarmee succes gehad, hoewel de beperking niet werd bereikt, welke men zich had voorgesteld. In Canada en in Argentinië is ook minder tarwe uitgezaaid, doch niet als gevolg van regeeringsmaatregelen. In Australië vond eveneens vermindering van den uitzaai plaats. Daar was dat een gevolg van de lage tarweprijzen en een aanmerkelijke verbetering der wolmarkt, welke vele landbouwers ertoe bracht zich dit jaar liever op de schapenteelt toe te leggen ten koste van den verbouw van tarwe.

Op de Tarweconferentie is ook een regeling voorgesteld tot het vaststellen van minimumprijzen volgens een voor de verschillende soorten vast te stellen schaal. Dit plan is afgestuit op den onwil van Argentinië, dat nog veel tarwe te verkoopen had en zich de pogingen in die richting voor oogen hield van den Farmboard in de Vereenigde Staten en de Tarwepool in Canada, welke pogingen op een totale mislukking waren uitgelopen. Bij het begin van het nu aangevangen seizoen is de Tarweconferentie weder bijeengekomen om nader overleg te plegen over de nu te volgen taktiek en aan de regeeringen der belanghebbende uitvoerlanden voorstellen te doen. Tot een positief resultaat is men na verscheiden bijeenkomsten niet geraakt en de conferentie bepaalde zich er toe te wijzen op de wenschelijkheid de overeenkomst der uitvoerlanden tot 31 Juli 1937 te verlengen, de pogingen voort te zetten de productie in overeenstemming te brengen met de behoefte en daardoor de oude voorraden te likvideeren. Verder worden nog eenige regelen van technischen aard in overweging gegeven. Aan de regeeringen wordt verzocht instructies te geven aan hare vertegenwoordigers, opdat een definitieve afspraak gemaakt zal kunnen worden in de volgende bijeenkomst der Tarweconferentie, welke in het najaar gehouden zal worden.

In Engeland heeft steeds oppositie bestaan tegen de afspraken der uitvoerlanden en vooral tegen het plan van minimumprijzen was men sterk gekant. Algemeen is men er nu verheugd over het niet bereiken in dit jaar van tastbare resultaten door de Tarweconferentie, en in andere landen wordt die meening veelal gedeeld. In het vorige jaar, toen de afspraken over de uit te voeren hoeveelheden golden, hebben deze voor zoover na te gaan is, weinig invloed op den prijzenloop gehad. Toen het aanbod van buitenlandsche tarwe op de West-Europeesche markten zeer dringend was, zijn de prijzen sterk gedaald. Dit was mede een gevolg van de compensatiezaken, welke vooral in Hongaarsche tarwe gedaan werden en van het aanbod van Duitsche en Fransche tarwe in omliggende landen. Toen in dit voorjaar het aanbod verminderde, stegen de prijzen weder. Of zonder de afspraken der Tarweconferentie een nog lager peil zou zijn bereikt, is natuurlijk moeilijk na te gaan, doch haast niet aan te nemen gezien de ongekend lage prijzen in het vorige najaar en de eerste maanden van dit jaar.

* * *

Aan het begin van het nieuwe seizoen is de toestand op de graanmarkt een geheel andere dan een jaar geleden, toen de groote oogst in Europa en de oude voorraden in overzeesche uitvoerlanden een druk op de markt vormden en een aanbod van tarwe deden ontstaan, dat importeerende landen niet konden opnemen. Nu zijn de resultaten van den nieuwen oogst bijna overal teleurstellend geweest en de opbrengsten aanmerkelijk kleiner dan verleden jaar.

In Europa buiten Rusland wordt de opbrengst 30 à 35 miljoen quarters kleiner geschat, en volgens sommigen nog meer. Uit Hongarije is dit jaar op de West-Europeesche markt geen aanbod van beteekenis te verwachten. Wel is er een overschot en nog een voorraad van het vorige jaar aanwezig, doch hetgeen Hongarije voor uitvoer kan missen zal in omliggende landen plaatsing vinden. Voor Zuid-Slavië wordt ook gerekend op een beperkt uitvoersurplus, dat niet aan de West-Europeesche markt zal worden aangeboden. Roemenië komt als exporteur van tarwe van eenige beteekenis dit jaar niet in aanmerking. Uit Rusland komen slechts vage berichten, doch uit hetgeen wordt vernomen mag worden afgeleid, dat ook in Rusland de resultaten dit jaar niet best zijn. Van aanbiedingen, die de markt zouden kunnen drukken is dan ook niets te merken. Duitschland, dat het vorige jaar een groote oogst had en geregeld tarwe uitvoerde, heeft dit jaar onvoldoende geoogst voor de eigen behoefte en moet importeerden. Frankrijk heeft van den vorigen oogst nog groote voorraden onverkocht. Hoewel dit jaar de opbrengst kleiner is, bestaat er door die oude voorraden een overschot, dat men tracht op te ruimen door verlaging van het uitmalingspercentage, gebruik van tarwe na denaturering als veevoeder en door uitvoer met regeeringssteun. Aanbiedingen werden geplaatst in Engeland en Duitschland en ook werd verkocht naar Cochinchina. In Italië is geen officiële raming van den oogst bekend gemaakt. Het is wel zeker, dat de opbrengst kleiner is dan in het vorige jaar en dat buitenlandsche tarwe zal moeten worden ingevoerd.

Wat de invoerbehoefte in het Verre Oosten betreft, is vooral de toestand in China en Japan van groote beteekenis. De opbrengst van den tarwe-oogst wordt voor dit jaar grooter geschat dan in het vorige jaar, doch de rijstooft is slecht vooral in China en wordt onvoldoende geacht om de behoefte te dekken, waarom een grootere invoer van tarwe waarschijnlijk is. De behoefte aan buitenlandsche tarwe in invoerende landen wordt dit seizoen door de Tarweconferentie geschat op 75 miljoen quarters tegen de totale wereldverschepingen in het vorige seizoen van 65.420.000 quarters.

In de overzeesche uitvoerlanden van het Noordelijk halfrond heeft de tarwe dit jaar zeer van droogte te lijden gehad. In de Vereenigde Staten bedroeg de laatste officiële raming van de opbrengst op 1 Augustus 491.500.000 bushels. Van oude oogsten is nog een voorraad over van 293.000.000 bushels, zoodat er in totaal 784 miljoen bushels aanwezig zullen zijn. Daarvan zijn 625 miljoen bushels voor eigen gebruik noodig, terwijl aan het einde van het seizoen een reserve voorraad zal moeten overblijven van 80 miljoen bushels. Indien de oogst zoo uitvalt als geschat, blijft dus een theoretisch overschot van 79 miljoen bushels, doch daar in de bovenstaande cijfers niets is gerekend voor voederdoeleinden zal dit overschot waarschijnlijk niet worden uitgevoerd. Ook verwacht men nu een kleinere opbrengst dan de geschatte.

Voor Canada was de laatste schatting van de tarwe-opbrengst 265 miljoen bushels, waarbij 203 miljoen komen aan oude voorraden. Van het totaal van 468 miljoen zijn voor eigen gebruik 110 miljoen noodig en voor voorraden aan het einde van het seizoen 40 miljoen, zoodat dus Canada een overschot zou hebben van 318 miljoen bushels of circa 40 miljoen quarters. Dit is een zeer groote hoeveelheid, doch gezien de slechte vooruitzichten van voergranen in Canada is het twijfelachtig, of zij in haar geheel voor export aan de markt zal komen. In Argentinië schijnt de vorige oogst onderschat te zijn geweest en zijn nog belangrijke hoeveelheden voor uitvoer beschikbaar, welke einde Augustus op ruim 9 miljoen quarters werden geschat. Over den in December/Januari binnenkomenden nieuwen oogst valt nog weinig met zekerheid te zeggen. De bebouwde oppervlakte is naar men meent met 10 pCt. ingekrompen. De vooruitzichten lijken op het oogtenblik gunstig. Voor het seizoen 1934/'35, waarbij natuurlijk de nieuwe oogst een groote rol speelt, lijkt het nu, dat Argentinië over voldoende tarwe zal beschikken om in ruime mate te verschepen. In Australië heeft tarwe eveneens door droogte geleden, terwijl de bebouwde oppervlakte is verminderd. De opbrengst wordt geschat op 120 tot 140 miljoen bushels tegen 175 miljoen in het vorige jaar. Hiervan zullen naar schatting 9 miljoen à 10 miljoen quarters voor uitvoer beschikbaar zijn.

Het voorgaande geeft tot conclusie, dat er in het nu aangevangen seizoen 1934/'35 ruim voldoende tarwe in exportlanden aanwezig zal zijn om de behoeften te dekken. Echter zullen de groote voorraden, welke zoo lang de wereldmarkt hebben gedrukt, aanzienlijk verminderen en in verband daarmee zijn in den loop der laatste maanden de prijzen aanmerkelijk gestegen al naar mate de oogstberichten en de schattingen in verschillende landen slechter werden en de verwachting van afnemende oude voorraden meer zekerheid werd. Wel is weder eene inzinking der prijzen gevolgd, toen de oogsten werden binnengehaald met als gevolg daarvan grooter aanbod, doch het heeft er allen schijn van, dat deze inzinking slechts tijdelijk is.

Bij de beoordeeling van de tarwemarkt dient ook rekening gehouden te worden met rogge en voergranen. De oogst van rogge is in Europa en in Noord-Amerika slecht uitgevallen. In Duitschland, dat in het vorige jaar rogge in groote hoeveelheden uitvoerde en waar veel rogge voor veevoeder werd gebruikt, is dit jaar het gebruik van rogge voor veevoeder verboden en is van uitvoeren geen sprake. Integendeel, Duitschland heeft reeds rogge gekocht in Polen, dat een uitvoersurplus heeft van 100.000 ton. Dit is geen groote hoeveelheid, wanneer men bedenkt, dat de Nederlandsche regeering in het vorige jaar van Duitschland 130.000 tons rogge kocht in compensatie. Ook de Vereenigde Staten zijn koopers van Poolsche rogge en kochten reeds eenige ladingen. Uit Hongarije en de Donaulanden zijn geen aanbiedingen van belang te verwachten en het schijnt, dat ook de Russische oogst dit jaar klein is. Canada en Argentin-

tinië verkoopen rogge naar de Vereenigde Staten. Argentinië ook naar Europa. De prijzen voor rogge zijn sterk gestegen, doch op het oogenblik staan zij onder den druk van aanvoeren van den eigen nieuwen oogst in Europeesche landen.

Doordat rogge niet als veevoeder zal worden gebruikt, zal de vraag naar andere voederartikelen vermeerderen, en daarvan zijn de oogstresultaten ook al verre van gunstig. Vooral in Noord-Amerika is dat het geval tengevolge van droogte. In de Vereenigde Staten is men er toe overgegaan het invoerrecht op voergranen en hooi uit Canada tijdelijk op te heffen en heeft men verscheiden inkoop in Canada gedaan. Ook kochten de Vereenigde Staten Argentijnsche haver en gerst, verder werd een aankoop van Perzische gerst gemeld. Platamaïs werd door de Vereenigde Staten gekocht met de optie van Europeesche destinatie; deze inkoop dragen dus voorloopig een speculatief karakter. Duitschland is sterk koper van gerst en verscheiden zaken kwamen daarin tot stand met Roemenië en Rusland op compensatie basis. Ook kocht Duitschland Marokkogerst. Tengevolge van deze Duitsche aankoop wordt hier geen Roemeensche en Russische gerst aangeboden. Bovendien worden verkoopen naar Nederland door de Balkanlanden bemoeilijkt door het voorschrift der Nederlandsche regeering, dat deze zaken in compensatie moeten geschieden met aankoop van Nederlandsche producten. De Balkanlanden zijn hiertoe slechts bij uitzondering te bewegen. Ook met andere landen wordt men op den Balkan minder geneigd de zaken te doen in compensatie. Nederland is voor de voorziening in de behoefte aan buitenlandsche gerst hoofdzakelijk aangewezen op Argentinië. Het aanbod is matig en de prijzen zijn sterk gestegen. Ook voor gerst geldt op het oogenblik, dat aanbod van binnenlandsche gerst de markt drukt.

Maïs wordt hier vrijwel uitsluitend uit Argentinië aangevoerd. Ook voor dit artikel zijn de prijzen belangrijk gestegen, al veroorzaakten in de laatste weken groote aankomsten en verminderde vraag in het binnenland prijsverlaging. Het nog voor uitvoer in Argentinië beschikbare surplus wordt op 10.800.000 quarters geschat, waarvan verscheept moet worden tot het volgende jaar April wanneer de nieuwe oogst ter verlading komt. De verschepingen hebben gedurende de eerste maanden van dit maïsseason, vanaf 1 April 12.050.000 quarters bedragen. Hieruit zou volgen, dat Argentinië niet zal kunnen volhouden tot het einde van het seizoen maïs te verschepen in dezelfde hoeveelheden als tot nu toe het geval was. Men voorziet dan ook in de latere maanden afneming dier verschepingen. Dan zullen de Balkanlanden als exporteurs van maïs op den voorgrond treden. De oogstvooruitzichten zijn er goed, doch eene schatting van een vermoedelijk uitvoersurplus is nog niet te maken. Er bestaat vraag voor Donaumaïs in Duitschland en verschillende zaken zijn daarin tot stand gekomen. Wegens de compensatieverplichting kan deze maïs door Nederlandsche importeurs slechts in kleine hoeveelheden gekocht worden. In Engeland, waar men in de laatste maanden van dit jaar en de eerste van het volgende jaar vrees voor een tekort aan voergranen, worden geregeld contracten in Donaumaïs afgesloten.

In verband met den toestand op de markt voor voergranen dient ook nog gewezen te worden op het groote tekort aan hooi in de Vereenigde Staten en van hooi en aardappelen in Duitschland. Onlangs werd het tekort aan aardappelen in Duitschland geschat op 8 à 10 miljoen ton en een vermindering van de hooi-opbrengst verwacht van omstreeks 14 miljoen ton. In Canada moet de opbrengst van hooi 6 miljoen ton kleiner zijn dan een gemiddelden oogst.

A. P. SCHILTHUIS.

DE DOLLARCLAUSULE VAN DE LEENING VAN DE VEREENIGTE STAHLWERKE.

De depreciatie van den Dollar heeft een sterke uitwerking op het gebied der internationale leeningen gehad. Want in vele landen werden leeningen met de Dollarclausule afgesloten, omdat men meende, daardoor de waardevastheid der leening te kunnen waarborgen.

In Duitschland heeft de door de *Vereenigde Stahlwerke* opgenomen leening de aandacht getrokken. Tusschen de crediteuren en de directie was een strijd ontbrand over de vraag, of de Dollarclausule der *Serie B* van de Rijksmarkobligaties op te vatten was in den zin, zooals de directie meende, dat n.l. de rentebetaling volgens den huidige Dollarkoers, of zooals de crediteuren meenden, in Rijksmark, moest plaats vinden.

Deze vraag is niet alleen juridisch, doch ook economisch van groote betekenis. Want de totale emissie van R.M. 126 miljoen was op de balans van 30 Sept. 1931 nog voor het volle bedrag geboekt. Vanaf 1 Juli 1932 zijn de aflossingen begonnen, waardoor de leening tot nu toe in totaal met R.M. 7 miljoen verminderd werd. Voor zooverre geen, buiten het aflossingsplan voorziene terugkopen plaats gehad hebben, blijven er dus ongeveer R.M. 120 miljoen in omloop, welke een rente van 6 (vroeger 7) pCt. geven. Indien men de rente volgens de opvatting van de crediteuren berekent, bedraagt de jaarlijksche rentesom ca. R.M. 7 miljoen. Staat men echter op het standpunt der directie, dan zijn voor rentebetaling, op basis van den tegenwoordigen Dollarkoers, slechts iets meer dan R.M. 4 miljoen benodigd. Het grootste gedeelte der leening bevindt zich in Duitsche handen. Er werden echter ook R.M. 16 miljoen in Nederland, R.M. 15 miljoen in Zwitserland en R.M. 5 miljoen in Zweden uitgegeven.

De Deutsche rechtbanken zijn in verscheiden processen met de vraag over de uitlegging van de Dollarclausule van de Stahlverein bezig geweest.

Het „Landgericht” in Keulen had op een aanklacht van den advocaat Weber tegen de directie der „Vereenigde Stahlwerke” beslist, dat rente en aflossingen niet in Rijksmark, maar volgens den Berlijnschen koers voor papieren Dollars voldaan moesten worden. Het „Landgericht” had het standpunt ingenomen, dat het bij de emissie om een bedekte Dollarleening te doen was. De crediteuren hadden zich volgens het „Landgericht” vergist, door te meenen, dat door de clausule „1 R.M. = 10/42 \$”, alleen de crediteur tegen nadeelen verzekerd zou worden. Deze vergissing lag weliswaar in de tijdsomstandigheden opgesloten, was echter juridisch onbelangrijk. Dat niet de Gouddollar, doch de wisselkoersdollar bedoeld was, volgde uit de bepaling, dat de omrekening tegen den koers van de Berlijnsche beurs moest plaats vinden.

Tegen dit vonnis was de in het ongelijk gestelde aanklager bij het „Oberlandesgericht” in Keulen in hooger beroep gegaan, dat nu definitief volgens de opvatting van den aanklagenden crediteur vonnis gegeven heeft tegen de directie der Stahlwerke. Het „Oberlandesgericht” te Keulen heeft zich niet op het standpunt geplaatst, dat degene, die zich op valutaclausules verlaat, ook de eventuele nadeelen — zooals nu de Dollardepreciatie — te dragen heeft, zelfs indien deze volkomen onvoorzien en buiten iedere overweging gestaan heeft.

Het is er van uitgegaan, dat de deelnemers een goudleening wilden scheppen, welke op Rijksmark luidt en door de clausule slechts een additioneele zekerheid voor een vaste goudwaarde verkrijgen zou. Dat geldgever en geldnemer — zoo wordt in de motivering gezegd — de waarde der schuld, naast het genoemde Rijksmarkbedrag aan een vreemde valuta gekoppeld hebben, vindt zijn oorsprong in de toenmalige tijdsomstandigheden, toen de goudzekerheid

van den Dollar van zelf sprak en niemand eraan dacht den Dollar nog bovendien met zijn goudgehalte in verband te brengen.

Het koppelen van een Rijksmarkleening aan den Dollar beteekende daarom hetzelfde als een Goudmarkleening. De deelnemers hadden feitelijk een goudleening willen scheppen. In werkelijkheid zou niet in Dollars, doch in Rijksmark betaald worden. Want Serie B luidt niet, als de series A en C op Dollars, doch op Deutsche valuta. Door de valuta-technische maatregelen van Amerika was de goudclausule der series A en C vervallen, de juridische positie der serie B heeft zich daardoor echter in geen enkele wijze veranderd, daar voor deze serie het Deutsche recht toonaangevend is.

Daar serie B tezamen met de overige series als een leening en de daarop berustende verdragsbepalingen als één geheel volgens contractueele overeenkomst zou gelden, kon er geen twijfel aan bestaan, dat bij een volledig vergelijk de Stahlwerke ten opzichte van de totale leening altijd nog in belangrijke mate de voordeelen der Dollardevaluatie zouden genieten. Het is dan ook niet meer dan billijk, indien zij ertoe verplicht werden de schuldbetalingen van serie B ten volle te voldoen.

Terwijl het vonnis van het Oberlandesgericht Keulen rechtskracht bezit en verder onaantastbaar is, is een vonnis van het Oberlandesgericht Düsseldorf, dat in een proces van de „Vereinigung Berliner Privatbankiers“ tegen de Vereinigte Stahlwerke geveld werd, met betrekking tot de hoogte van het bedrag van het geschil vatbaar voor revisie, zoodat er mee gerekend kan worden, dat het Reichsgericht tenslotte eens tegenover dit vraagstuk zijn standpunt te kennen zal geven.

Het Oberlandesgericht te Düsseldorf had over de aanvraag voor hooger beroep van de Stahlwerke inzake een vonnis van het Landesgericht Düsseldorf te beslissen. Het Oberlandesgericht heeft dit vonnis bevestigd. In de motiveering wordt gezegd, dat het naar Duitsch recht om op order gestelde verplichtingsbewijzen gaat. Men kan niet aannemen, dat de partijen in plaats van het in de landen van uitgifte algemeen gebruikelijk begrip van Rijksmark als rekeningseenheid van het Deutsche geldwezen, een willekeurig gekozen rekeningseenheid bepaald zouden hebben. De Dollar, van wiens koerswaarde de inhoud van de verplichtingen algemeen of onder voorwaarde afhankelijk werd gemaakt, was niet de wisselkoersdollar, doch de *goud-dollar*.

Het standpunt van de Oberlandesgerichte te Keulen en te Düsseldorf kwam ook in een beslissing van het Landgericht Essen tot uiting. Het ging in dit proces over de uitlegging van de Dollarclausule van de zuiver Amerikaansche tranches A en C van dezelfde leening der Stahlwerke. Hier heeft het Landgericht ten gunste van de Ver. Stahlwerke beslist.

Hoe noodig het is, dat het Reichsgericht haar standpunt in het vraagstuk van de Dollarclausule bepaalt, toont het feit, dat na publicatie van het vonnis van het Landgericht te Keulen, dat ten gunste van de Stahlwerke beslist had, een voortdurende koersdaling, niet slechts van de leening van de Vereinigte Stahlwerke, doch ook van andere leeningen met Dollarclausule te bespeuren was. Daarentegen had het Düsseldorfse vonnis een gunstige uitwerking op het koerspeil.

Deze onzekerheid op de obligatiemarkt zal eerst verdwijnen, wanneer het Reichsgericht door de revisie van de Vereinigte Stahlwerke tegen het vonnis van het Oberlandesgericht te Düsseldorf gelegenheid krijgt het vraagstuk van de uitlegging van de Dollarclausule principieel op te lossen.

DR. R. LEVY.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER MEI 1934.

Algemeen.

In de maand Mei bedroeg de opbrengst der Landsmiddelen in totaal *f* 34.5 miljoen tegenover *f* 31.6 miljoen in dezelfde maand van het vorige jaar. Hierdoor bleef de totaal-middelenopbrengst (*f* 153.4 miljoen) boven die van dezelfde periode van 1933 (*f* 148.3 miljoen).

De opbrengst der verschillende hoofdgroepen van middelen in vergelijking met de ramingen, bedroeg in miljoenen Guldens:

Groep	1/12 ram.		Mei		5/12 ram.		Eerste 5 mnd. van		
	1934	1933	1932	1931	1933	1934	1933	1932	1931
Belasting.	20.3	19.3	17.2	16.3	17.1	101.7	80.3	77.5	79.5
Monopol.	3.6	3.6	3.8	4.3	6.6	17.9	16.4	17.6	21.7
Producten	3.-	4.1	2.6	2.5	4.8	15.-	16.6	10.9	11.8
Bedrijven	6.5	5.4	5.9	6.7	7.6	32.4	28.9	31.3	38.3
Div. middel.	2.8	2.1	2.1	2.4	2.9	13.8	11.2	11.-	13.1
Totaal..	36.2	34.5	31.6	32.2	39.-	180.8	153.4	148.3	164.3

A. Niet-kohierbelastingen.

Totaal.....	Opbrengst in miljoenen guldens		Eerste 5 maanden		
	Mei	1933	1934	1933	1932
	10.1	8.0	43.5	41.0	39.5

De meerdere opbrengst van deze belastinggroep werd veroorzaakt door den nieuwen suikeraccijns en de verhooging van de invoerrechten.

B. Kohierbelastingen.

De voornaamste kohierbelastingen brachten in de verslagmaand evenveel op als in 1933, nl. *f* 7.7 miljoen. De totale opbrengst over de eerste vijf maanden bedroeg *f* 0.2 miljoen meer dan in de overeenkomstige periode van het vorig jaar.

Een meerdere opbrengst laten de inkomstenbelasting en de landelijke inkomsten zien. Deze verbetering moet t.a.v. de landrente worden toegeschreven aan den snelleren aanslag in de eerste vier maanden. Voor de inkomstenbelasting bedroeg de netto aanslag van het belastingjaar 1934 in de eerste vijf maanden *f* 30.9 miljoen tegenover *f* 26.1 miljoen in dezelfde periode van 1933 als gevolg van den ook hier veel snelleren aanslag in combinatie met de verhooging van de tarieven.

Omschrijving	Opbrengst in. mill. guldens				
	Mei	1933	1932	1934	Eerste 5 mnd. van
Personeele belasting..	0.26	0.31	0.35	1.2	1.3
Ink.bel.en crisisheffing	3.3	2.8	3.8	13.3	12.1
Vennootschapsbelast.	1.1	2.4	0.4	5.1	6.2
Verponding	0.7	0.2	0.2	3.5	3.5
Landelijke inkomsten	2.2	1.8	2.1	6.9	6.4
Vermogensbelasting..	0.1	0.14	—	0.4	0.7
Totaal....	7.7	7.7	6.9	30.4	30.2

De overige belastingen brachten zoowel in als tot en met de verslagmaand evenveel op als in de overeenkomstige perioden van 1933 nl. resp. *f* 1.5 miljoen en *f* 6.4 miljoen.

Op de *motorvoertuigenbelasting Java en Madoera* werd in de verslagmaand door alle provincies gestort. Bij de totaal-opbrengst ad ruim *f* 0.6 miljoen dient in aanmerking te worden genomen, dat daar onder een storting van 1½ ton verschuldigde belasting over 1933 is begrepen van de provincie Oost-Java.

Monopolies.

De ontvangsten van de *monopolies* bleven in de verslagmaand wederom bij die van Mei 1933 (*f* 0.2 miljoen) ten achter. De totaalopbrengst in de eerste vijf maanden van 1934 was *f* 1.2 miljoen minder dan over dezelfde periode van 1933.

Omschrijving	In miljoenen guldens			
	5/12 raming	Opbrengst	1933	1932
Opium	5.-	4.6	5.3	7.8
Pandhuizen	5.8	4.5	5.8	8.0
Zout	7.1	7.3	6.5	5.9
Totaal ..	17.9	16.4	17.6	21.7

Producten.

De exploitatie-ontvangsten van de *producten* bedroegen in Mei 1934 f 4.— miljoen tegen f 2.6 miljoen over dezelfde maand in 1933 of f 1.4 miljoen meer. De totaal-opbrengst was in de eerste vijf maanden van 1934 f 5.6 miljoen hooger dan in dezelfde periode van 1933. Dit verschil wordt voor f 5.3 miljoen veroorzaakt door de Bankatwinning.

Diverse middelen.

De opbrengst van deze groep was in de eerste vijf maanden van 1934 f 0.3 miljoen hooger dan in de overeenkomstige periode van 1933.

Op *afstand van grond* en *allerlei* werd onderscheidenlijk f 0.6 en f 0.4 miljoen meer ontvangen dan in dezelfde periode van 1933. Daartegenover staat echter een mindere opbrengst aan *ontvangsten weeskamers*, *gevangeniswezen*, *afkoop heerendiensten* en *schoolgelden* ten bedrage van resp. f 0.1, f 0.3, f 0.3 en f 0.2 miljoen.

Het algemeen verloop der landsmiddelen in het loopende jaar in vergelijking met de vier voorafgaande jaren moge blijken uit het volgende overzicht:

Maand	Opbrengst in miljoenen guldens					t/m maand				
	1930	1931	1932	1933	1934	1930	1931	1932	1933	1934
Jan.	53.5	45.5	37.2	32.1	35.—	53.5	45.5	37.2	32.1	35.—
Febr.	42.2	35.9	31.3	26.3	25.3	95.7	81.4	68.5	58.4	60.3
Maart	43.7	36.9	32.—	30.—	28.7	139.4	118.3	100.5	88.5	89.—
April	45.—	38.6	31.7	28.2	29.9	184.3	156.9	132.2	116.7	118.9
Mei	52.3	39.—	32.1	31.6	34.5	236.6	195.9	164.3	148.3	153.4
Juni	50.4	45.2	35.2	32.6		287.1	241.1	199.5	180.8	
Juli	65.4	48.7	39.6	37.8		352.4	289.7	239.1	218.6	
Aug.	52.5	46.3	38.8	31.9		404.9	336.—	278.—	250.5	
Sept.	59.3	46.1	38.8	33.7		464.3	382.—	316.8	284.2	
Oct.	57.2	41.7	35.4	34.4		521.5	423.7	352.2	318.6	
Nov.	46.9	44.3	30.5	33.1		568.4	468.—	382.7	351.7	
Dec.	63.1	48.1	37.2	33.4		631.5	516.1	419.9	385.1	

Stand begrotingsrekeningen der voornaamste kohierbelastingen.

Omschrijving	Dienstj.'34		Dienstj.'33
	Mei 1934	eerste 5 mnd.	eerste 5 mnd.
Personeele belasting..	221	2.560	3.010
Ink.bel. en crisisheffing	3.627	31.638	26.744
Vennootschapsbelast.	66	4.839	7.059
Verponding	— 366	6.892	5.414
Landrente Java en Madocera	1.232	23.936	23.326
Totaal....	4.780	69.865	65.553

Omschrijving	Dienstj.'33		Dienstj.'32
	Mei 1934	eerste 17 mnd.	eerste 17 mnd.
Personeele belasting..	4	3.869	5.037
Inkomstenbelasting en Crisisheffing	70	39.572	54.913
Vennootschapsbelast.	4	9.230	12.003
Verponding	74	8.654	13.040
Landrente J. en M. ...	174	27.299	27.085
Totaal.....	326	88.624	112.078

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.**AUSTRALIË EN LANCASHIRE.**

Prof. Dr. P. Geyl te Londen schrijft ons:

De overeenkomst van Ottawa is nu twee jaar oud. Men kan niet zeggen, dat zij die geweldige gevolgen voor de economische structuur van het Britsche Rijk gehad heeft, die de voorstanders ervan voorspelden. De Dominions hebben hun industriële ambities niet opgegeven; daarentegen heeft Engeland, onder de vastberaden leiding van minister Elliot, een politiek van bescherming en zelfs ontwikkeling van den eigen landbouw ingezet, waarvan waarlijk niet alleen Nederlanders en Denen het slachtoffer zijn. „Eilandprotectionisme” beschrijft de jongste ontwikkeling in Engeland veel beter dan „Rijksprotectionisme”.

Toch zou het ook onjuist zijn te meenen, dat Ottawa niets uitgericht heeft. Het heeft sterk preventief gewerkt. „Rijks-vrijhandel” is even ver als het ooit geweest is, maar de commerciële betrekkingen tusschen Engeland en de Dominions en de Dominions onderling zijn toch bewaard gebleven voor de onbe-

perkte belemmering, waaraan de protectionistische manie, die over de wereld vaart en die in de Britsche Dominions zoo sterk is als ergens, ze anders zou hebben blootgesteld. De statistieken wijzen dan ook uit, dat Englands handel met de Dominions zich beter gehandhaafd heeft dan die met de meeste andere landen, ja er valt zoowaar vooruitgang te boeken, — geen kleinigheid in dezen tijd: Englands uitvoer naar Australië is in het eerste kwartaal van dit jaar vergeleken met dat van 1933 £ 600.000 gestegen, toen het dat van 1932 al met £ 1.000.000 overtrof; daar heeft nu trouwens Australië's herstel na zijn financiële crisis veel mee te maken. En Engeland neemt bijna tweemaal zooveel Australische boter af als vóór een paar jaar. Ook Nieuw-Zeeland's verbruik van Engelsche waren neemt toe: dat Dominion is het bestgezinde van al, en verhoogt zijn voorkeuren voor Engeland in zijn tariefstelsel nog.

Maar er zijn toch ook moeilijkheden en teleurstellingen geweest. De politiek van Elliot heeft in de Dominions veel bitter commentaar uitgelokt, ofschoon de verdediging was, dat het er om ging den Britschen landbouwer in een crisistijd voor algeheelen ondergang te redden; en de Dominions hebben ook steeds vrijwillig in de verschillende contingenteringen toegestemd. Aan den anderen kant is er hier meer dan eens verontwaardiging geweest over het onverbeterlijk protectionisme van de regeering van Bennett in Canada. De vaagheid en rekbaarheid van de voornaamste bepalingen van de overeenkomst zijn daarbij duidelijk uitgekomen. Maar nooit hebben die zoo'n netelige, en misschien zelfs gevaarlijke situatie geschapen als nu — niet ten opzichte van Canada, maar van Australië.

In Lancashire, het toch al zoo zwaar beproefde Lancashire, heerscht groote opwinding over invoerrechten, die de regeering van het Australische Gemeenebest met ingang van 1 Augustus op zekere textielartikelen gelegd heeft. Zoo hevig is de verontwaardiging, dat de kruideniers van Lancashire de bedreigde textiel-nijverheid te hulp gesneld zijn met een boycot van Australische waren — boter, vruchten e.d. Het geval is belangwekkend.

De nieuwe rechten — op bepaalde garens en stukgoederen — zijn ingevoerd op verzoek van de katoenkweekers van het tropische Queensland in Noord-Australië, die hun afzet binnen Australië verzekerd willen hebben. Belanghebbenden moeten hun zaak bepleiten voor een Tariff Board, samengesteld uit vertegenwoordigers van industrie, grondstoffenproducenten, importeurs, onder voorzitterschap van een ambtenaar van het Departement van Handel en Tarieven. Tot omstreeks 1930 toe was protectionisme troef in Australië en de adviezen ten gunste van nieuwe tarieven volgden elkaar met groote snelheid.

De crisis schijnt toen den bewusten Raad wel tot andere gedachten gebracht te hebben en hij heeft bijv. de aandacht der regeering gevraagd voor de ontzaglijk hooge prijzen, die de Australische industriëlen onder dekking van de tarieven vragen konden. Voor gegalvaniseerd ijzer, dat voor £ 13.5.- per ton ingevoerd kon worden, maar dank zij het invoerrecht niet onder £ 28.5.10 verkocht, vroegen de Australische fabrikanten £ 26; voor wollen garens waren die drie prijzen onderscheidenlijk 2 sh. 9, 6 sh. 2½, 4 sh. 6. De Raad heeft dan ook in den laatsten tijd een groot aantal voorstellen tot verlaging van tarieven gedaan, die evenwel bij de regeering van Lyons geen genade gevonden hebben. Het advies tot verhooging van de textiel-rechten was niet eenstemmig. Dat de regeering het aangenomen heeft, wordt toegeschreven aan verkiezingsoverwegingen, want zij is op dit oogenblik in het midden van een verkiezingscampagne: 15 September heeft de stemming plaats. Met deze rechten wil zij de kweekers en planters van Queensland en tegelijk de fabrikanten van Victoria en New-South-Wales winnen.

De rechten waar het om gaat, treffen, zoo wordt van Australische zijde betoogd, maar een klein gedeelte van den Engelschen invoer van textielen (ter waarde van nog geen £ 200.000 uit een totaal van £ 5.700.000). Zij treffen dat echter zwaar, prohibitief zelfs, zij hebben bepaald de bedoeling een nieuw bedrijf op de been te helpen. Mag dat volgens Ottawa? — mag het, wel te verstaan, ten koste van een gevestigden Britschen invoer? Artikel 10 bepaalt, dat in het algemeen protectie door het Dominion alleen verleend zal worden in zulk een mate, dat invoer uit Engeland op den grondslag van de betrekkelijke kosten van zuinige en deugdelijke productie mogelijk blijft; maar dat bijzondere behandeling veroorloofd is voor nog niet geheel gevestigde industrieën. Artikel 9 bepaalt bovendien, dat tariefbescherming alleen verleend zal worden aan industrieën, die een goede kans op succes opleveren.

Heeft katoen in Australië inderdaad een goede kans? Volgens de *Manchester Guardian* is dat bedrijf in zijn allereerste opkomst. Queensland produceert 12.000 balen per jaar, waarvoor het met subsidies ruim bedacht is geworden; men hoopt op 40.000 balen. Dit op een oogenblik, dat in de Vereenigde Staten 4.000.000 balen onder den grond geploegd zijn wegens overproductie! De kweekers hebben voor den Tariefraad dan ook sterk gewerkt, niet met economische, maar met militaire argumenten. Katoen is volgens hen het essentiële artikel in tijd van oorlog!

Er schijnt weinig twijfel mogelijk of de regeering van Lyons heeft zich in haar preoccupatie met verkiezingstactiek aan een breuk van de overeenkomst van Ottawa schuldig gemaakt. Voor zooveel Australië betreft, is het een uiterst ingewikkelde kwestie: de belangen van grondstoffenproducenten zijn daar over het algemeen aan die van de fabrikanten tegenovergesteld, het wijde, schaars bevolkte platteland voelt er zich opgeofferd aan de groote steden, er wordt, vooral door West-Australië, druk met secessie gedreigd. In de verkiezingen doet zich dan ook wel degelijk een vrijhandelsstrooming gevoelen, evenals die een paar maanden geleden bij provinciale verkiezingen in Canada zoo krachtig tot uiting gekomen is. Het zou voor de Australische regeering dus een ernstige zaak kunnen worden, als zij met dit geval terugkrabbelen moest; haar tegenstanders hebben er zich al vol ijver op geworpen.

De Engelsche regeering heeft de protesten van de textiel-industrie in Lancashire nu bij de Australische gesteund. Deze heeft beloofd ze te zullen overwegen. Er wordt nu hier van veel zijden op aangedrongen, dat de kruideniers van Lancashire hun boycot-beweging zouden staken. Dat deze aan Australië gevoelige verliezen zou kunnen toebrengen, staat vast. Het is heel wel mogelijk, dat zij meer indruk gemaakt heeft dan de actie van Whitehall. Maar boycot is een gevaarlijk wapen. Het roept een strijdlustige stemming wakker, over en weer, en het kan licht tot maatregelen van weerwraak leiden. De prikkelbaarheid van Lancashire is te verklaren uit de depressie, die daar nog maar weinig verbeterd is. Maar de verwijten, dat met de overeenkomst van Ottawa de spot gedreven wordt, de oproepen aan de arbeiders van Lancashire om de Australiërs te doen voelen, dat Lancashire nog van zich afbijten kan, de beschuldiging van valsche spel, — dat alles bewijst, hoe de stemming, die het economisch leven van de wereld beheerscht, ook door Ottawa, ook voor de Britsche Rijksdeelen, niet overwonnen is.

„Not cricket”, schreef een van de booze kruideniers in de *Manchester Guardian*, en men moet in Engeland wonen en de felle, hatelijke controversie over de groote cricket-wedstrijden tusschen Engeland en Australië een paar weken geleden gevolgd hebben, om te begrijpen hoeveel daarin ligt opgesloten.

RAMING VAN DE EUROPEESCHE BIETSUIKER-PRODUCTIE 1934/35.

Dr. Gustav Mikusch te Weenen schrijft ons:

In de volgende tabel geven wij onze eerste schatting van de Europeesche bietsuikerproductie in de campagne 1934/35. Hoewel onze raming van Augustus van verleden jaar met 6.106.000 ton den oogst, welke volgens de statistische gegevens 6.125.000 ton bedroeg, benaderde, zoo wil dit niet zeggen, dat zulks dit jaar weder het geval zal zijn. Een raming op een tijdstip, waarop met uitzondering van drie landen (Spanje, Italië en Turkije) de campagne nog in het geheel niet is begonnen, kan slechts den huidige stand van de bieten in tonnen van de toekomstige suikerproductie uitdrukken. Het spreekt vanzelf, dat gebeurtenissen in de naaste toekomst, in hoofdzaak echter de weersomstandigheden van zulk grooten invloed kunnen zijn op den oogst ten aanzien van hoeveelheid en kwaliteit en de houdbaarheid van de ge oogste bieten, dat de suikerproductie niet meer in overeenstemming is met den huidige stand, doch veel grooter of kleiner kan uitvallen.

	Met bieten bebouwde oppervlakte in 1000 HA.		Bietsuikerproductie in 1000 metr. tons ruwsuikerwaarde		
	Schatting		Augustus Voorloop.		
	1934	1934	1933	1934/35	
Duitschland 1)	341	345	283	1.525	1.428
Dantzig 2)	5	5	5	28	26
Tsjecho-Slowak.	144	144	139	550	518
Oostenrijk	50	49	46	185	170
Hongarije	38	38	38	125	135
Frankrijk	260	270	247	1.025	945
België	53	53	53	245	247
Nederland	42	45	47	240	290
Polen 1)	113	110	98	415	343
Denemarken	43	44	44	190	254
Zweden	50	50	51	290	305
Italië	83	85	79	325	300
Spanje	90	85	90	300	242
Joego-Slavië	23	20	23	60	74
Roemenië	36	35	52	100	143
Bulgarije	1	5	11	1	45
Zwitserland	2	2	2	9	9
Gr.-Brittannië	163	150	148	560	523
Iersche Vrijstaat	18	18	6	80	35
Finland	3	3	3	11	7
Letland	15	15	13	42	35
Lithauen	4	4	4	13	9
Turkije (Europ. en Aziat.)	33	12 4)	26	75	73
Europa zonder Sovjet-Rusland	1.610	1.587	1.508	6.394	6.156
Sovjet-Rusland (Europ. en Aziat. gebied) 3)	1.176	1.273	1.212	1.550	1.040
Totaal Europa	2.786	2.860	2.720	7.944	7.196

1) Slechts de oppervlakten, waarvan de opbrengst totsuiker wordt verwerkt.

2) Zonder de bebouwde oppervlakte en de suikerproductie van de fabriek Marienburg, die bij Duitschland gerekend is.

3) Cijfers van het officieele plan.

4) Slechts Europeesch Turkije.

Mocht ook de gemiddelde stand van de bieten ten tijde van den oogst overeenkomen met hetgeen zij thans belooft, namelijk een biet van vrij normaal gewicht en een suikergehalte, dat boven het normale ligt, dan zal de bovenstaande raming vrijwel in overeenstemming zijn met de waarheid. Indien de overeenstemming toevallig weder zoo groot is als verleden jaar, dan zal de productie van Europa zonder Sovjet-Rusland 3.9 pCt. grooter zijn dan in 1933/34, terwijl de bebouwde oppervlakte een uitbreiding van 6.8 pCt. te zien geeft.

Het is niet waarschijnlijk, dat de toeneming van de productie geheel in overeenstemming zal zijn met de grootere bebouwde oppervlakte, omdat de slechte ontwikkeling van het blad, welke algemeen wordt opgemerkt, waarschijnlijk toch nog een ongunstigen in-

vloed zal uitoefenen op de suikerproductie per oppervlakte-eenheid.

Voor Sovjet-Rusland mag een grootere bietenoogst dan verleden jaar worden verwacht, en wanneer de fabrieken als gevolg van een betere organisatie in staat zullen zijn, den bietenoogst over het algemeen ook tijdig te verwerken, zoodat niet meer, zooals verleden jaar, een aanzienlijk deel van de bieten verloren gaat, of voor andere doeleinden dan de suikerproductie zal dienen, dan zal ook hier een zeer aanzienlijke stijging van de productie plaats vinden.

DE DUITSCHE GRAANPOLITIEK.

Prof. Dr. Käthe Bauer-Mengelberg te Frankfurt a. Main schrijft ons:

De Nationaal-Socialistische regeering heeft — behoudens een drastische werkverschaffingspolitiek — haar economische politiek tot dusverre vooral op agrarisch gebied gevoerd. De bijzondere waarde, welke zij in haar ideologie aan den arbeid in den landbouw toekent, veroorzaakte een buitengewone energie ter oplossing van de in Duitschland reeds sedert jaren actuele vraagstukken. Terwijl men niet de geheele industrie planmatig wil ordenen en het particuliere initiatief daar niet geremd, doch juist vrijgelaten zal worden, bestaat op het gebied van de oerproductie reeds een regeling, welke dezen sector uit het vrije marktverkeer licht. Vooral in het broodgraanbedrijf zijn de prijzen en in den laatsten tijd ook de productiehoeveelheden en -middelen aan een overheidsregeling onderworpen.

Daar de graanpolitiek van de Nat.-Socialistische regeering een zoo groot mogelijke zelfvoorziening van de Duitse bevolking nastreeft, ontstond vanzelf een erkenning van den status quo bij de verdeling van het grondbezit. Andere krachten in den nieuwen staat, welke een grooter initiatief op het gebied van de kolonisatie, een verdeling van het graanverbouwende grootgrondbezit in boerenbedrijven hoopten door te voeren, waren niet bij machte hier te zegevieren. Een geforceerde kolonisatiepolitiek zou ongetwijfeld — zooals de ondervinding in de landen van Zuid-Oost-Europa, welke een radikale landbouwhervorming hebben doorgevoerd, leert — de graanvoorziening van de markt hebben beperkt. De nieuwe Duitse landbouwpolitiek moest om deze reden de van ouds bestaande eigendomsverhoudingen beschermen, haar maatregelen hebben ten doel met handhaving van de tot dusverre gevolgde productiemethode en productiepolitiek aan de landbouwers een rentabiliteit van het bedrijf te verzekeren.

Tot aan den oorlog was het gelukt om door handelspolitieke maatregelen het binnenlandsche prijsniveau zoo hoog te houden, dat, in weerwil van de hogere productiekosten, de rentabiliteit verzekerd bleef. Toen echter in de laatste jaren, tengevolge van een algeheele omwenteling in de techniek van de graanproductie, de druk van het overzeesche aanbod opnieuw en met grootere heftigheid optrad, waren de traditioneele invoerrechten niet meer voldoende voor de handhaving van het vereischte binnenlandsche prijsniveau.

De Duitse balans van broodgraan (tarwe en rogge) vertoonde gedurende de laatste jaren het volgende beeld: het binnenlandsche verbruik bewoog zich sinds 1924 tusschen 10 en 12 miljoen ton, daarvan bedroeg het invoeroverschot, (dat bijna regelmatig en in ieder geval overwegend ten laste van de tarwebehoefte kwam) 28 pCt. (1928), 15 pCt. (1929), 9 pCt. (1930), 7 pCt. (1931 en 32/33). De vermindering van het invoeroverschot is niet te wijten aan een beperking van de consumptie, maar is een gevolg van de stelselmatige uitbreiding van den verbouw.

De beïnvloeding van den Duitschen graanhandel is door verschillende oorzaken buitengewoon gecompliceerd; ten eerste tengevolge van de ongunstige vracht-

positie van groote gedeelten van het Oost-Duitsche landbouwgebied, waardoor de kosten der grensbetrieben sterk worden opgevoerd, (de transportkosten naar Berlijn overtreffen ten deele die van de Canadeesche tarwe naar Hamburg), en ten tweede vooral door het overheerschen van den rogge-oogst en de speciale structuur van de roggemarkt. De Duitse rogge-oogst schommelt, naar gelang van de weersomstandigheden, om de binnenlandsche behoefte. Bij een schaarschen oogst is de prijs naar verhouding gemakkelijk door rechten te beïnvloeden; diepergaande maatregelen zijn noodig, wanneer de binnenlandsche markt door het Duitse product overstroomd wordt. Vóór den oorlog maakte men door een geperfectioneerd stelsel van uitvoerpremiën een afvoer naar de wereldmarkt mogelijk. In de laatste jaren werd dit steeds moeilijker door de hevige prijsdaling.

De opvoering van de Duitse productiekosten (die voor de jaren 1924/27 zelfs op gemiddeld R.M. 18.63 per 100 kg werden geschat), is te verklaren, zoowel uit de stijging van de loonen en de sociale lasten (die door het relatief groote percentage van den productiefactor arbeid een beslissende rol spelen) als uit verhooging van rente, belastingen en vrachten.

Een prijsniveau te bereiken, dat twee tot driemaal zoo hoog is als de wereldmarktprijs, was met de gebruikelijke middelen van een meer of minder liberale economische politiek niet mogelijk. De noodzakelijkheid van een ordening van de graanmarkten werd reeds jaren geleden erkend en zoo nauwgezet mogelijk onderzocht. De dubbele verbruiksmogelijkheid van rogge voor brood en veevoeder bood daarbij een geschikt beginpunt. Men ging weliswaar niet zoo ver, dat men invoerverboden uitvaardigde en het verbruik direct van overheidswege regelde, maar trachtte toch het binnenlandsche roggeverbruik te stimuleeren door een systematische propaganda voor roggebrood en door aan de maalderijen een verplichting tot bijmenging op te leggen. Daardoor zou de met binnenlandsch graan reeds overstroomde roggemarkt worden ontlast en tegelijk de invoer van overzeesche tarwe worden beperkt, waarvan het aanbod de Duitse markt in toenemende mate verzwakte. Bovendien steunde de Staat de rogge nog door aanzienlijke hoeveelheden tegen loonende prijzen op te koopen en aan de boeren goedkoop voor veevoeder ter beschikking te stellen.

Ook de handelspolitiek werd op zoodanige wijze geleid, dat haar oorspronkelijke functie, om den binnenlandschen prijs door de erop geheven rechten tot boven den wereldmarktprijs op te voeren, meer en meer werd teruggedrongen, en zij als middel tot vermindering van den invoer werd gebezigd. De invoerrechten bedroegen sedert 1930 voor tarwe R.M. 25 per dz., d.w.z. 300 pCt. van den wereldmarktprijs, de regeering werd tot willekeurige verhooging gemachtigd en als richtprijs werd voor tarwe R.M. 260 voor rogge R.M. 230 per dz. vastgesteld.

Het Duitse graanbedrijf was daardoor reeds sinds jaren los van de wereldmarkt en afhankelijk van een stelsel, dat zich minder t.a.v. het *doel*, dan van de *methode* van die van de Nationaal-Socialistische regeering onderscheidt.

De voortdurend toenemende oogstopbrengsten voor broodgraan plaatsten de Regeering voor nieuwe moeilijkheden om de prijsdaling tegen te gaan. De tarwe-oogst steeg van 4,2 mill. ton in 1931 tot 5,6 mill. ton in 1933, zoodat de binnenlandsche productie de jaarlijksche behoefte reeds overschreed; ook de rogge-oogst bedroeg in 1933 bijna 30 pCt. meer dan in die van 1931.

Met een radicalisme, dat slechts in tijden van beslissende omwenteling mogelijk is, werd gedurende het laatste jaar de oplossing van dit probleem opnieuw ter hand genomen. In September 1933 werd de Rijksminister voor Voedselvoorziening en Landbouw gemachtigd, „vaste prijzen voor granen vast te stellen”, terwijl het betalen van lagere prijzen met

hooge geldboeten enz. werd bestraft. Voor rogge en tarwe werden minimumprijzen vastgesteld, die varieerden, zoowel voor de verschillende productiegebieden met de verschillende productie- en transportkosten (laatstgenoemde ten laste van den koper) als voor de leveringstermijnen. Voor rogge werd een prijschaal met negen tarieven van 140 tot 158 R.M. per ton onder bijvoeging van de van maand tot maand toenemende toeslagen tusschen R.M. 1.— en R.M. 18 vastgesteld; voor tarwe moet minstens R.M. 175 tot 193 per ton (onder bijvoeging van R.M. 1 tot 13) aan de producenten betaald worden. Verlaging hiervan is slechts in geval van wederzijdsche schriftelijke erkenning van de minderwaardigheid geoorloofd.

* * *

In de graanwetgeving heeft de bevoegdheid tot zelfbestuur van de vertegenwoordigers van den stand geen beteekenis. Weliswaar werden de molens, die tarwe en rogge verwerken, verplicht zich aan te sluiten tot een „Wirtschaftliche Vereinigung”, maar de functie, die zij uitoefent, is in hoofdzaak passief. De Rijksminister kan de te verwerken hoeveelheden afzonderlijk en voor bepaalde tijdvakken vaststellen, evenals de inkoop- en verkoopprijzen. Het bestuur van de „Wirtschaftliche Vereinigung”, dat bestaat uit gelijkgerechtigde leden, drie vertegenwoordigers van den bedrijfstak en drie vertegenwoordigers van den Reichsnährstand, is behalve met het toezicht op de doorvoering belast met het regelen van de voorwaarden voor toelating tot het maalbedrijf, de verdeling en overdracht van de contingenten en de uitbreiding van de capaciteit van bestaande maalbedrijven.

Om den druk van de grootte oogstvoorraden te verminderen, werd het systeem van vaste prijzen door verschillende op zichzelf staande maatregelen aangevuld en verder uitgebreid. Aan de maalbedrijven werd de verplichting opgelegd, een reserve van 150 pCt. van de normale maandelijksche behoefte permanent in voorraad te houden, waardoor het mogelijk was, de markt met ongeveer 1 miljoen ton te ontlasten.

Ook de verzachting van het nachtbakverbod werd ter wille van het stimuleeren van het graanverbruik doorgevoerd; men schat het meerverbruik dientengevolge op rond 100.000 ton. Voor alles zal echter het openen van het uitvoerventiel van groote beteekenis zijn geweest voor de markt.

Daar de verkoop tegen wereldmarktprijzen voor den Duitschen producent niet zonder groot verlies mogelijk was, werd de export door een breed opgezette subsidiëering gestimuleerd. Het uitvoerovershot wordt gedeeltelijk in den vorm van uitvoerbewijzen, welke recht geven op invoer van veevoeder vrij van rechten en gedeeltelijk in den vorm van „Be-rechtigungsscheinen” (ter waarde van R.M. 25.— per ton) betaald, welke bij het betrekken van oliekoeken door het Rijksgraanbureau als betaalmiddel worden aanvaard. Beide documenten kunnen ook op de vrije markt direct worden gerealiseerd. Een prijsverlaging, welke zich tijdelijk voordeed, werd door een waarschuwing van de betreffende instantie van den Rijksvoedselstand teniet gedaan. Op deze wijze was de invloed van de politieke instanties indirect op de markten merkbaar.

De prijsbepaling van overheidswege voor tarwe en rogge, welke oorspronkelijk slechts aan den producent een minimumprijs garandeerde, werd zoodanig verzekerd, dat thans ook de molens (sedert Maart 1934) verplicht zijn, voor het door hen verkregen broodgraan een bepaalden prijs te betalen; deze moet met den vastgestelden prijs in overeenstemming zijn; voor het afsluiten van transacties in de tweede hand is een toelag (vereffeningsbedrag) van R.M. 4 (aanvankelijk R.M. 6) voorzien, waarvan maximum R.M. 2 aan de Rijksinstantie voor graan kan worden toegevoerd. Door deze regeling wordt ook aan de coöperatieve vereenigingen en den handel een vaste prijs

voor hun prestaties gewaarborgd. Voorts beperkt de verordening in belangrijke mate voor de molens de mogelijkheid om direct van den producent broodgraan te koopen, teneinde de markt voor den zuiveren handel te verruimen. Slechts molens met een capaciteit van 10 ton per dag mogen zonder speciale vergunning van den producent koopen. Ook deze bevoegdheid kan uit overwegingen van concurrentie worden ingetrokken; een capaciteit van 10—20 ton per dag geeft slechts recht tot aankoop van den producent op grond van een speciale vergunning; molens met een grootere capaciteit kunnen de — bovendien te allen tijd herroepelijke — vergunning en de vereischte toestemming slechts krijgen, wanneer zij kunnen aantonen, dat zij tot dusverre in hoofdzaak van den producent hebben gekocht en een dergelijke regeling in het belang van de producenten is.

Het is mogelijk, dat de rijke broodgraanoogst van verleden jaar door dit stelsel van middelen — dat nog werd aangevuld met aankopen van de Rijksgraaninstantie in ten aanzien van de verkeerstechniek zeer ongunstige gebieden — tegen de vastgestelde minimumprijzen is verkocht.

Voor een regelmatige afwikkeling van de nieuwe graanoogst werd einde Juni een nieuwe wet afgekondigd, waarvan de dwangbepalingen nog scherper zijn. Het is mogelijk, dat de deviezenvoorraad van het Rijk heeft medegewerkt, om thans van staatswege ook in de productievrijheid in te grijpen. De Rijksminister is gemachtigd, aan de producenten, coöperatieve vereenigingen en handelaren, molens en andere verwerkers voor te schrijven, hoeveel graan zij voor menselijk voedsel mogen en moeten produceeren, resp. koopen en verkoopen. Bovendien wordt de handel gemonopoliseerd en de nieuw op te richten „Hauptvereinigung der deutschen Getreidewirtschaft” hiermede belast. Als straf voor handelingen, welke in strijd zijn met de wet, kan ook verlies van burgerrecht, verbeurdverklaring en verbod tot voortzetting van het bedrijf worden opgelegd.

Daar de oogst van 1934 ongeveer 22 pCt. kleiner is dan die van het vorige jaar en de invoer zoo laag mogelijk moet worden gehouden, (een extra tarwe-invoer kan slechts op basis van ruilvergunningen, welke voor den uitvoer van tarwe verleden jaar werden verstrekt, plaats vinden) — is het uitmaalpercentage voor rogge van 69 pCt. tot 75 pCt. verhoogd. De vaste prijzen voor rogge worden met 6 pCt., die voor tarwe met 10 pCt. verhoogd. De omvang van de verhooging kan de kleinere opbrengst door daling van den oogst niet nivelleren. Men heeft echter een verdere verhooging met het oog op de belangen van de verbruikers niet dragelijk geoordeeld en in dit geval den landbouw met het risico van den oogst belast.

Hiermede is de ontwikkeling tot een stelselmatige ordening van aanbod en vraag, welke schoorvoetend reeds kort na de inflatie begon, geëindigd. De prijsvorming van het broodgraan is van de wereldmarkt onafhankelijk gemaakt, terwijl het marktrisico nog slechts door den omvang van de Deutsche oogsten wordt bepaald. In minder gunstige jaren zal ter algeheele voorziening van de bevolking met broodgraan steeds weder tot een extra-invoer moeten worden overgegaan. Wanneer dus ook een autarkie zelfs voor deze relatief gunstige productie niet werd bereikt, dan is het toch gelukt een apparaat te construeeren, hetwelk een vergaande manipulatie toelaet en den Duitschen graanverbouw als agrarischen productietak bestaanszekerheid geeft.

Hierdoor is evenwel slechts een klein deel van het Deutsche landbouwvraagstuk nader tot de oplossing gebracht. Het aandeel van de broodgraanproductie in het kader van de bruto-opbrengsten van den landbouw bedraagt ongeveer 12 pCt. Voor de boeren met een bedrijf beneden de 50 ha is de graanverkoop slechts van ondergeschikte beteekenis; voor hun bestaan is de regeling van de markten voor vee en

veeproducten beslissend. Ook in deze richting zijn op gelijke wijze maatregelen tot regeling van de markt in wording.

De oplossing, welke voor het graanbedrijf werd getroffen, kan, wat haar beteekenis betreft, niet worden beoordeeld, wanneer men de beschouwing tot de rechtstreeksche belanghebbenden beperkt. De prijsbepaling van overheidswege op een hoogte, welke de wereldmarktprijzen met een veelvoud overschrijdt, gaat noodzakelijk gepaard met een beperking van de consumptiekracht. Eenerzijds wordt de verbruiker getroffen, die zich een meer dan gemiddelde beperking van zijn koopkracht moet laten welgevalen en daardoor zijn levensstandaard verlaagd ziet, anderzijds wordt de afzet zoowel van de industriële als van de andere landbouwproducten moeilijker. Hier een eerlijke nivelleering tusschen de verschillende belangen te vinden en wel zonder den noodzakelijk gebleken uitvoer in gevaar te brengen, zou de gevaarlijkste klip kunnen zijn van de landbouwpolitiek op de binnenlandsche markt, welke tot dusverre nog niet werd omzeild.

AANTEKENINGEN.

De uitgaven van werklooze gezinnen in den Haag.

Het Statistisch Bureau van de gemeente 's-Gravenhage heeft thans het definitieve rapport gepubliceerd omtrent het onderzoek naar de levensomstandigheden van werklooze georganiseerde arbeiders, dat gedurende het tijdvak October—December 1932 is gehouden en waarvan reeds verleden jaar de voorloopige resultaten werden bekend gemaakt.

Ofschoon dus het onderzoek geloopt heeft over een periode, die thans reeds bijna twee jaar achter ons ligt, blijft het ook voor het huidige oogenblik van groote waarde. Immers, het meest recente onderzoek naar de uitgaven van arbeidersgezinnen in ons land is dat van de gemeente Amsterdam, in 1923—1924 gehouden, dus 10 jaar geleden, en bij de berekening van de kosten van levensonderhoud wordt aangenomen, dat de artikelen, die arbeiders gebruiken, in hoeveelheid nog steeds overeenkomen met de toen gevonden gegevens. In werkelijkheid gaat dit echter voor groote groepen niet meer op, zeker niet voor de honderdduizenden, die in deze crisis jarenlang werkloos zijn geworden, en wier behoeftenbevrediging tot een minimum is teruggebracht, dat ver onder dat van de arbeiders van het Amsterdamsche onderzoek ligt.

Ten aanzien van den Haag wordt het mogelijk een vergelijking te maken met behulp van de gegevens van dit onderzoek en de publicaties van het Gemeentelijk Bureau voor de Statistiek over de kosten van levensonderhoud. Wij plaatsen naast elkaar de uitgaven, die gedaan zouden zijn, indien dezelfde hoeveelheid goederen was verbruikt als bij het onderzoek in 1921 onder niet-werklooze gezinnen (het laatste onderzoek in den Haag), en de gevonden uitgaven van de werkloozen bij dit onderzoek. De uitgaven zijn genoteerd in centen per week per gezinseenheid. De 90 werklooze gezinnen, waarover het jongste onderzoek zich uitstreckte, bestonden gemiddeld uit 3,14 eenheden per gezin.

	Bedragen in centen per week per gezinseenheid		Uitgaven volgens onderzoek 1921 in bij werklooze gezinnen	
	September 1932	Oct.-Dec. 1932	September 1932	Oct.-Dec. 1932
Brood, beschuit	72½	62½		
Grutterswaren	8	7		
Melk	39	38		
Kaas	5½	5		
Eieren	3½	2		
Vleesch	30	28½		
Vleeschwaren	6	6½		
Visch	7	2		
Vet en oliën	17½	16½		
Boter	5½	4½		
Margarine	23	24		
Suiker	17½	16½		
Koffie, thee en cacao ..	26	17½		
Andere kruideniersw. . .	4½	5		
Chocolade, koek en gebak	7	5		
Aardappelen	19½	14½		
Groenten	22½	20½		
Fruit	4½	3½		
Dranken	3½	—		
Totaal voeding	322½	279		
Kleeding	46½	39½		
Schoeisel	19	20		
Huishuur	152½	179		
Belasting	10	—		
Gas en electriciteit ..	28½	43		
Petroleum, spiritus, enz.	4	6½		
Brandstoffen	19	35½		
Wasch- en strijkgoed . .	3½	1½		
Wasch- en poetsartikelen	12	12½		
Huisraad	26	15		
Verzekering, geneesk. hulp, contr.	57	67		
Hulp in de huishouding	4	—		
Toiletbenodigdheden, baden, enz.	6	5		
Ontspanning, tram en trein	16	8		
Tabak, sigaren, enz. . .	20½	9		
Diversen	30½	11½		
Totaal-generaal	819	730		

De uitgaven blijken dus ongeveer een zevende lager te liggen dan overeenkomt met het gemiddelde welstandspeil der arbeiders in 1921. Deze verhouding geldt zoowel voor voeding als voor de andere uitgaven. In de publicatie wordt erop gewezen, dat de uitgaven voor huishuur, evenals voor den postverzekering enz. naar verhouding zeer hoog zijn, omdat het gezinnen betreft, die vroeger in beteren doen verkeerden en nog in de oude woningen zijn blijven wonen. Bij een steunbedrag van f 22,60 per week, inclusief de waarde van giften in natura, komen vele huren voor van meer dan f 6.— en sommige van boven de f 8.—. De hoogere bedragen voor brandstof, electriciteit en petroleum zijn te verklaren, doordat de periode October—December vergeleken is met de uitgaven op 30 September.

De bezuiniging op de uitgaven voor voedsel blijkt voor de helft bereikt te zijn door die op brood, koffie, enz. en dranken. Bij de overige goederen treft de uitgavenvermindering voor kleeding, belasting, huisraad, hulp in de huishouding, ontspanning, tabak en diversen. Er werd op alles, dat eenigermate gemist kon worden, bezuinigd, waarbij enkele posten geheel uit

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Aug.-1 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	26 Aug.-1 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	28.145	895.195	926.276	4.510	28.345	19.956	923.540	946.232
Rogge	8.404	287.863	265.243	—	15.257	5.069	303.120	270.312
Boekweit	475	15.180	14.570	—	—	25	15.180	14.595
Maïs	9.218	604.231	745.807	4.391	148.901	135.635	753.132	881.442
Gerst	7.943	261.574	243.900	250	36.361	24.200	297.935	268.100
Haver	4.068	87.464	99.624	299	2.995	2.821	90.459	102.445
Lijnzaad	50	147.098	155.211	2.305	161.961	189.974	309.059	345.185
Lijnkoek	400	54.644	69.008	—	25	200	54.669	69.208
Tarwemeel	547	13.904	12.653	—	1.838	4.970	15.742	17.623
Andere meelsoorten	1.793	39.344	34.299	—	4.684	6.945	44.028	41.244

het budget van uitgaven verdwenen zijn, zoodat daarop verder niets meer kan worden bezuinigd. De overgebleven uitgaven kan men zonder overdrijving als volstrekt onmisbare qualificeeren.

Prof. Dr. Gorter heeft nagegaan, of de voeding voldoende was wat betreft calorische waarde en voedende bestanddeelen, en is tot de conclusie gekomen, dat zulks in het algemeen het geval was. Waar uitzonderingen voorkwamen was zulks meestal niet het gevolg van een te gering bedrag aan uitgaven voor voedsel, maar van een verkeerde samenstelling daarvan. Met dezelfde uitgaven zou het mogelijk zijn geweest voedsel van voldoende voedingswaarde en samenstelling te koop.

Hoe moeilijk de omstandigheden ook zijn, vooral voor diegenen, die in vroegere jaren in betere omstandigheden hebben geleefd en voor wie de levensverhoudingen met dezen steun gelijk moeten staan met pauperisme, toch schijnt het, objectief gesproken, dat de mogelijkheid bestond van de handhaving van een absoluut minimum aan uitgaven in de periode Oct.—Dec. 1932. Waar alle eenigermate te vermijden uitgaven reeds niet werden gedaan, getuige de veel kleinere uitgaven voor posten als ontspanning, tabak, dranken, enz. in vergelijking met arbeidersuitgaven in 1921, daar bestaat het gevaar, dat verdere beperking op de uitgaven, tengevolge van de steunvermindering, die sindsdien is ingevoerd, ten koste van volstrekt noodzakelijke uitgaven, z.g. armoede-uitgaven, is gegaan.

Bij die steunvermindering zouden maatregelen tot vermindering der te betalen huishuur, die in het algemeen een zeer zwaren druk op de uitgaven uitoefent, een goed merkbare verlichting van het budget brengen.

B.

Credietverleening aan de Amerikaansche industrie.

De credietverleening door de Federal Reserve Banken aan de Amerikaansche industrie, die op 20 Juni in een wet bekrachtigd is¹⁾, wordt thans ten uitvoer gelegd. Daartoe worden conferenties gehouden met vertegenwoordigers van het bankwezen uit verschillende gebieden, waarin vertegenwoordigers van het Federal Reserve stelsel uiteenzetten, op welke wijze deze credieten moeten worden verstrekt.

Op een dezer conferenties gaf Leslie R. Rounds, Deputy Governor van Fed. Res. Bank te New-York, de volgende uiteenzettingen, die wij ontleenen aan de Commercial and Financial Chronicle van 18 Augustus.

De leeningen aan industrieën mogen worden verstrekt voor bedrijfskapitaal, niet voor uitbreidingen. Indien een bank een dergelijke leening verstrekt, kan zij die bij de betrokken Federal Res. Bank verdisconteeren, maar het zal de Federal Reserve Banken aangenamer zijn, wanneer de betrokken bank genoeg neemt met een toezegging, dat de Fed. Res. Bank desverlangd de leening te allen tijde zal overnemen, en in ieder geval een bepaald deel van het risico, dat aan de leening is verbonden, overneemt. De Fed. Res. banken zullen niet meer dan 1 à 2 pCt. rente berekenen voor het verleenen van een dergelijke garantie; op ten hoogste 80 pCt. van de door banken verstrekte leeningen kan echter op deze wijze door de Fed. Res. banken de garantie worden overgenomen.

Wanneer de Fed. Res. bank een deel van de leening disconteert, brengt zij 3 pCt. rente in rekening voor het bedrag, waarvoor de bank garant blijft en 4—4½ pCt. voor dat deel der leening, waarvan zij het risico draagt.

In het algemeen zullen de Fed. Reserve Banken geen bijzondere eischen aan deze leeningen stellen, b.v. voorkeur boven andere schulden. Zij wenschen geen algemeene technische regelen te stellen, maar in

¹⁾ Zie Economisch-Statistisch Kwartaalbericht van 25 Juli, 1934, blz. 670.

ieder geval, wanneer er een gezonde basis voor is, de credieten te helpen verstrekken. De Federal Reserve Banken geven er echter de voorkeur aan, dat deze credieten door het particuliere bankwezen worden verstrekt, zoodat ieder industrieel met zijn eigen bankier in verbinding blijft staan, boven een credietverstreking door de Fed. Res. Banken zelve. De taak van deze laatste bestaat dus hierin, dat zij het de particuliere banken mogelijk maken, door het overnemen der leeningen of van het risico daarop, meer bedrijfscredieten dan tot nu toe te verstrekken.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN JULI 1934.

Prov. en Gemeentel. Leeningen ¹⁾	f 829.067,50
zijnde:	
Nederland	
Gem. Utrecht f 827.000 ²⁾	
4 % obl. à 100¼ %	f 829.067,50
Kerkelijke Leeningen	„ 70.000,—
Nederland	f 70.000
Totaal	f 899.067,50

¹⁾ Conversie:

Prov. Noord-Brabant f 12.143.000	4 % obl. à 100¼ %
Prov. Noord-Holland f 56.343.000	3¼ % obl. à 97¼ %
Prov. Utrecht f 4.158.000	3¼ % obl. à 98¼ %
Prov. Zuid-Holland f 1.850.000	3¼ % obl. à 98½ %
Gem. Deventer f 4.760.000	4 % obl. à 100 %
Gem. Dordrecht f 3.096.000	4 % obl. à 100¼ %
Gem. Haarlem f 6.950.000	4 % obl. à 100¼ %
Gem. Leiden f 2.200.000	4 % obl. à 100¼ %

²⁾ Waarvan f 500.000 reeds op inschrijvingsvoorw. geplaatst; bovendien conversie f 16.498.000.

Bovendien:

f 5.790.000,—	3-m. Schatkistpromessen à	f 998,44
„ 7.500.000,—	6 „ „ „	„ 995,50
„ 16.282.000,—	Schatkistbiljetten	„ 1.008,77
„ 9.208.000,—	3-j. „ „	„ 1.015,—
„ 19.864.000,—	5-j. „ „	„ 1.013,—

De Kerkelijke Leeningen zijn als volgt onderverdeeld:

	Rente- Gulden's voet pCt.	Emissie- koers pCt.
Ger. Kerk v. Amsterdam—Nieuwendam	20.000	4½ 100
Hulpver. v. Ger. Schoolonderw. te Scheveningen	50.000	4½ 100

Emissies in 1934.

	Obligatiën	Aandeelen	Totaal
Januari f 5.985.000,—	—	—	f 5.985.000,—
Februari „ 1.935.375,—	—	—	„ 1.935.375,—
Maart „ 4.167.375,—	—	—	„ 4.167.375,—
April „ 11.500.625,—	—	—	„ 11.500.625,—
Mei „ 2.916.380,—	f 640.000,—	—	„ 3.556.380,—
Juni „ 7.072.000,—	—	—	„ 7.072.000,—
Juli „ 899.067,50	—	—	„ 899.067,50
	f 34.475.822,50	f 640.000,—	f 35.115.822,50

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Mei 1933		Mei 1934	
	In miljoenen	Aantal	In miljoenen	Aantal
Giro's (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan:				
gemeente-instellingen	f 75.4	51.823	f 65.9	51.241
particulieren	„ 21.7	173.597	„ 19.2	168.030
Geldomzet.				
Ontvangsten	„ 5.6	8.864	„ 5.4	8.584
Betalingen	„ 8.6	35.301	„ 8.3	37.544
Part. rekeninghouders	„ 40.1 ¹⁾	49.515 ²⁾	„ 28.2 ¹⁾	51.938 ²⁾
Gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeerd	„ 10.8	4.376 ²⁾	„ 10.—	3.978 ²⁾

¹⁾ Gemiddeld saldo te goed. ²⁾ Einde der maand.

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.
(In duizend Gulden)

Omschrijving	Mei 1934	Eerste vijf mnd. 1934	Eerste vijf mnd. 1933
Belastingen.			
Pachten	5	33	22
Invoerr. incl. Landsgoed.	4.908	19.933	19.467
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	450	1.619	947
Accijns op gedistilleerd ...	74	342	228
" " bier			
" " petroleum, enz. ...	2.776	11.777	11.895
" " lucifers	290	1.161	1.380
" " tabak	643	3.344	3.874
" " suiker	592	2.599	—
Andere ontv. I. U. en A. ...	20	100	80
Statistiekrecht	175	765	846
Personeele belasting	257	1.173	1.333
Inkomstenbel. en Crisish.	3.308	13.294	12.074
Vennootschapsbelasting ..	1.142	5.111	6.211
Couponbelasting	67	177	—
Vermogensbelasting	86	415	721
Verponding	687	3.458	3.531
Recht v. openb. verkoop.	196	653	968
Zegelrecht	502	3.079	3.282
Overschr. van vaste goed.	171	731	699
Recht v. succ. en overgang	20	82	178
Verg. speel- en dobbel tafels	7	56	39
Slachtbelastingen	431	2.108	2.180
Bijzondere bel. buitengew.	2	19	34
Hoofdgeld	9	27	10
Landelijke inkomsten	2.174	6.860	6.353
Belasting op loterijen	81	424	605
Motorvoertuigenbel.			
Java en Madoera	183	635	325
Motorbelasting i.d. B. Gew.	67	272	224
Opgeheven belastingen ...	—	5	—
Totaal	19.323	80.252	77.505
Monopolies.			
Opium excl. opiumfabriek	946	4.606	5.351
Pandhuizen	993	4.518	5.806
Zout	1.652	7.324	6.474
Totaal	3.591	16.448	17.631
Producten.			
Kina en Thee	16	144	137
Landscaoutchoubedrijf ..	220	1.041	481
Boschwezen	521	2.600	2.700
Banka-tin	2.812	10.718	5.463
Steenkolen	520	2.059	2.142
Totaal	4.089	16.562	10.923
Bedrijven.			
Havenwezen	522	5.533	4.935
Baggerdienst	163	814	940
Waterkracht en Electricit.	212	1.121	1.145
Landsdrukkerij	63	306	396
Post-, Telegr.- en Teldienst	1.789	8.823	9.920
Spoor- en Tramwegen	2.607	12.318	13.921
Totaal	5.356	28.915	31.257
Diverse middelen.			
Winsttaandeel „Billiton” ..	—	—	—
Winsttaandeel Jav. Bank ..	—	—	—
Afstand van grond	304	2.112	1.482
Mijnconcessies	45	270	203
Boeten en verbeurdverkl.	74	366	359
Leges en salarissen	32	164	168
Heff. t.z.v. gesl. werkover.	4	17	39
Opbrengst d. Weeskamers	29	211	316
Kadaster	21	106	124
Ontv. Gevangeniswezen ..	218	982	1.290
Afkoop heerendienst. B.G.	79	295	598
Schoolgelden	374	1.981	2.163
Ontv. ziekeninricht. enz. ...	124	374	308
IJK van maten en gew. ...	68	259	223
Verk. en verh. van huizen	136	758	855
Ontv. waterleidingen	44	176	163
Bakengelden	202	1.041	1.019
Loodsgelden	249	1.189	1.152
Allerlei	137	940	513
Totaal	2.140	11.241	10.975
Recapitulatie.			
Totaal belastingen	19.323	80.252	77.505
" monopolies	3.591	16.448	17.631
" producten	4.089	16.562	10.923
" bedrijven	5.356	28.915	31.257
" diverse middelen ..	2.140	11.241	10.975
Totaal generaal	34.499	153.418	148.291

OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET
STAATSBEDRIJF DER P.T.T.
MEI 1934.

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Mei 1934	Meer of minder dan	
		Mei 1933	Begrooting
Posterijen	f 2.972.960	+ f 44.916	- f 63.540
Telegrafie	" 363.694	- " 24.562	+ " 31.594
Telefonie	" 2.091.207	+ " 42.404	+ " 138.107
Postcheque- en Girodienst	" 247.906	- " 16.202	+ " 17.606
Totalen	f 5.675.767	+ f 46.556	+ f 123.767

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 3 Sept. 1934 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank- disconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 ^s	7.26	%
Berlijn *)	100 Mark	59.26	57.85	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.73 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.65	2 ¹ / ₂
Luxemburg	100 Franc	—	6.93	—
Zürich *)	100 "	48.—	48.21	2
Praag	100 Kronen	—	6.13 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.75	4 ¹ / ₂
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.15	4 ¹ / ₂
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	6
Sofia	100 Leva	1.797	1.82 ¹ / ₂	7
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.37 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 ¹ / ₂	—
Athene	100 Drachme	3.23	1.40	7
Milaan	100 Lira	13.09	12.67	3
Madrid	100 Peseta	48.—	20.18	6
Lissabon	Escudo	2.68 ¹ / ₂	0.06 ⁵ / ₈	5 ¹ / ₂
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	32.45	2 ¹ / ₂
Oslo *)	100 "	66.67	36.50	2 ¹ / ₂
Stockholm *)	100 "	66.67	37.45	2 ¹ / ₂
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	32.75	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27.95	5
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	24.75	6
Riga (Letland) ..	100 Lat	48.—	48.—	5 ¹ / ₂ -6
Tallinn (Estland) ..	100 Estl. Kr.	66.67	41.—	5 ¹ / ₂
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹ / ₂	3.21 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.40	3
Amerika.				
New-York *)	\$	146.94 ¹ / ₂	1.45 ³ / ₈	1 ¹ / ₂
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.48 ³ / ₈	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.40 ¹ / ₂	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹ / ₂	0.40	—
La Paz (Bolivia) ³⁾ ..	Boliviano	0.9080	0.35 ³ / ₄	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²	0.10	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	6-7
Bogota (Columbia) ³⁾ ..	Peso	2.42	0.82 ¹ / ₂	—
Quito (Ecuador) ..	Sucre	0.49 ⁸	0.12	—
Lima (Peru)	Sol	0.697	0.33 ¹ / ₂	—
Montevideo (Urug.) ..	Peso	2.5725	0.60 ¹ / ₂	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.36 ¹ / ₂	—
Paramaribo	Gulden	1.—	1.00 ¹ / ₂	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48 ³ / ₄	1.41 ³ / ₄	—
Willemstad (Curaç.) ..	Gulden	1.—	1.01 ¹ / ₄	—
Managua (Nicar.) ³⁾ ..	Cordoba	2.48 ³ / ₄	—	—
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	0.57 ¹ / ₂	—
Azië.				
Calcutta	Rupee	0.91	0.54 ³ / ₄	3 ¹ / ₂
Batavia	Gulden I.G.	100	1.00 ⁷ / ₁₆	4
Kobe	Yen	1.24	0.43 ³ / ₄	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.57 ¹ / ₂	—
Shanghai	Dollar	—	0.52	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.85 ¹ / ₂	—
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.79 ¹ / ₂	—
Teheran ⁴⁾ (Perzië) ..	Pahlavi	—	9.25	—
Bangkok	Baht	—	0.67	—
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10 ³ / ₄	7.25	3 ¹ / ₂
Alexandrië	Egypt. £	12.42	7.44 ¹ / ₂	—
Australië.				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ³ / ₄	5.81	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 ³ / ₄	5.85 ¹ / ₂	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. 3) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. 4) Zichtkoers. 5) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTOS.

Table of bank discount rates for various cities including Lissabon, London, Madrid, Athene, Batavia, Belgrado, Berlijn, Boekarest, Brussel, Budapest, Calcutta, Dantzig, Helsingfors, and Kopenhagen.

OPEN MARKT.

Table showing market rates for Amsterdam, Londen, Berlijn, Maandgeld, and New York, with columns for different dates in 1934, 1933, and 1932.

1) Koers van 31 Aug. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates for various locations like New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia.

Table of exchange rates for Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

Table of exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsingfors, Buenos-Aires, and Montreal.

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates for New York for various dates in 1934 and 1933.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates for various international locations including Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, Buenos Aires, Calcutta, Constantin, Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Riad, Shanghai, Singapore, Valparaiso, and Warschau.

1) Officiële notering 36 1/2 laten. 2) Id. vanaf 4 Aug. 38 1/4, vanaf 22 Aug. 38 7/8, vanaf 24 Aug. 39, 29 Aug. 39 1/8, 30 Aug. 39 1/4, 31 Aug. 39 1/8. 3) Id. 4/4. 4) 90 dg. 5) Vanaf 28 Aug. laatste export'notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table of silver and gold prices for London and New York for various dates in 1934 and 1933.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Table showing the status of the national treasury, including Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank, Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten, and various other financial items.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of floating debt for the Netherlands-Indies for various dates in 1934 and 1933.

SURINAAMSCH-BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table of main items for the Surinamese Bank in thousands of guildens, including Metaal, Circulatie, and Div. rekening.

1) Sluipt. der activa.

Table with columns: ZUIVEL EN EIEN (Boter, Kaas, Eieren, Koper, Lood, Tin, IJzer, Gieterij-IJzer, Zink, Goud, Zilver) and METALEN (Koper, Lood, Tin, IJzer, Gieterij-IJzer, Zink, Goud, Zilver). It contains a dense grid of numerical data points for various commodities over time.

Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van n. 1928 Matting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 645 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei-19 Sept. 1932 No. 3 ar. 9) 31 Aug. 7) 30 Aug.

Table with columns: BOUWMATERIALEN (Vurenhout, Steenen, Cacao, Copra, Koffie, Rubber, Suiker, Thee) and KOLONIALE PRODUCTEN (Rubber, Suiker, Thee, Indexcijfer). It contains numerical data for building materials and colonial products over time.

B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie in den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 September 1934.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 22.996.936,98 Bijbnk. " 100.979,07 Ag.sch. " 3.370.157,13	f	26.468.073,18
Papier o. h. Buitenl. in disconto	"		—
Idem eigen portef.	f 1.154.475,—		—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	"		1.154.475,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 102.225.441,22 ¹⁾ Bijbnk. " 4.418.444,75 Ag.sch. " 41.634.163,40	f	148.278.049,37
Op Effecten	f 142.683.939,26 ¹⁾		—
Op Goederen en Spec.	f 5.594.110,11		148.278.049,37 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	"		—
Munt, Goud	f 102.175.605,—		—
Muntmat., Goud	f 761.234.299,51		—
	f 863.409.904,51		—
Munt, Zilver, enz.	f 22.258.759,94		—
Muntmat., Zilver	"		885.668.664,45 ²⁾
Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pensioenfonds	"		37.797.305,44
Gebouwen en Meub. der Bank	"		4.970.000,—
Diverse rekeningen	"		4.789.062,32
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	"		16.996.491,37
	f		1.126.122.121,13
Passiva.			
Kapitaal	f		20.000.000,—
Reservefonds	"		3.807.914,92
Bijzondere reserve	"		5.000.000,—
Pensioenfonds	"		9.297.836,73
Bankbiljetten in omloop	"		921.801.530,—
Bankassigtiën in omloop	"		184.906,16
Rek.-Cour. Het Rijk	f 24.448.263,—		—
saldo's: Anderen	f 139.606.631,15		164.054.894,15
Diverse rekeningen	"		1.975.039,17
	f		1.126.122.121,13

Beschikbaar metaalsaldo f 451.065.745,62
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „ 1.127.664.360,—

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) ..... f 73.789.100,—
²⁾ Waarvan in het buitenland ..... „ 32.341.466,47

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek- kings- perc.
	Munt	Muntmat.				
3 Sept. '34	102176	761.234	921.802	164.240	451.066	82
27 Aug. '34	102176	761.222	894.051	188.732	453.503	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke- ningen ¹⁾
3 Sept. 1934	26.468	—	148.278	F.154	4.789
27 Aug. 1934	26.242	—	143.734	1.154	6.105
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.**JAVASCHE BANK.**

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
1 Sept. '34 ²⁾	141.990	—	182.340	33.890	55.498
25 Aug. '34 ²⁾	141.360	—	181.640	31.410	56.140
4 Aug. 1934	113.478	28.070	185.034	34.239	53.838
28 Juli 1934	113.478	27.726	183.609	33.887	54.205
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis- conto's	Belee- ningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Dek- kings- percen- tage
1 Sept. '34 ²⁾	1.130	73.060	—	11.510	66
25 Aug. '34 ²⁾	950	72.710	—	9.480	66
4 Aug. 1934	1.281	9.899	56.048	13.043	65
28 Juli 1934	972	9.849	54.368	12.748	65
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.**BANK VAN ENGELAND.**

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
29 Aug. 1934	192.336	379.284	72.478	5.616	9.344
22 „ 1934	192.217	379.370	72.307	5.771	10.284
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek- kings- perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
29 Aug. '34	83.185	33.991	83.747	35.216	73.052	47,7
22 „ '34	84.505	37.393	82.100	35.702	72.847	46,9
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.**BANK VAN FRANKRIJK.**

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis- sels	Waarv. op het buitenl.	Belee- ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
24 Aug. '34	81.759	708	13	5.032	1.110	4.564	3.200
17 „ '34	81.318	690	13	4.585	1.125	4.620	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amorst. k.	Diver- sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amorst. k.	Parti- culieren
24 Aug. '34	5.913	2.267	79.971	964	3.035	18.161
17 „ '34	5.913	2.364	80.470	998	3.018	16.869
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.**DUITSCHER RIJKSBANK.**

Data	Goud	Daarvan bij buiten- tent. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
23 Aug. 1934	74,9	17,0	3,4	3.183,0	66,8
15 „ 1934	75,0	17,0	3,3	3.245,9	72,6
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg.- Crt.	Diverse Passiva
23 Aug. 1934	408,1	609,2	3.502,0	701,5	174,1
15 „ 1934	403,3	621,4	3.594,3	660,4	171,7
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 23, 15 Aug. 1934, resp. 99, 94 mill.**NATIONALE BANK VAN BELGIË.**

Data	Goud		Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids- fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt							Schatkist	Partic.
30 Aug. 1934	2.647	68	680	68	344	40	3.531	65	242	
23 „ 1934	2.644	67	680	71	344	40	3.506	79	252	

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud- certifi- caten ¹⁾	„Other cash“ ²⁾	In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
15 Aug. '34	4.985,7	4.961,4	224,5	20,2	5,2
8 „ '34	4.953,9	4.929,5	220,0	20,6	5,2

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula- tie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. ³⁾	Algem. Dek- kings- perc. ⁴⁾
15 Aug. '34	2.431,5	3.102,4	4.333,6	146,4	70,1	—
8 „ '34	2.431,8	3.095,3	4.292,9	146,6	70,0	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.²⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.**PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.**

Data	Aantal leening.	Dis- conto's en belee- n.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
8 Aug. '34	5	7.827	9.850	3.048	18.508	4.491
1 „ '34	5	7.873	9.889	2.953	18.529	4.488

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng- land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen en van de be- treffende valuta.